

GLEDALIŠKO USTVARJANJE

Umetniška gimnazija – smer gledališče in
film

UČNI NAČRT Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

IME PREDMETA: gledališko ustvarjanje

Izobraževalni program umetniške gimnazije - smer gledališče in film:
obvezni predmet (140 ur)

PRIPRAVILA PREDMETNA KURIKULARNA KOMISIJA V SESTAVI:

Nina Ostan, Zavod RS za šolstvo; Urška Mlakar, Gimnazija Nova Gorica; Katja Peršak Hajdinjak, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer; Maja Šorli, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; mag. Ciril Oberstar, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; dr. Andrej Šprah, Slovenska kinoteka; Kristina Kamaladevi Mihelj, Gimnazija Nova Gorica; Mojca Dimec, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Samanta Kobal, Gimnazija Nova Gorica; Andrej Jus, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Igor Sviderski, Gimnazija Nova Gorica; Maja Delak, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Barbara Krajnc Avdić, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; mag. Jernej Jakelj, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer; Jernej Kastelec, Gimnazija Nova Gorica; Ludvik Rogan, Gimnazija Franca Miklošiča Ljutomer; Darko Sinko, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; Vid Hajnšek, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana; dr. Tomaž Toporišič, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo; dr. Klemen Dvornik, Univerza v Ljubljani, Akademija za gledališče, radio, film in televizijo; dr. Rok Andres, Šentjakobsko gledališče Ljubljana; mag. Ana Čigon, magistrica umetnosti; Predanič Matjaž, Srednja vzgojiteljska šola, gimnazija in umetniška gimnazija Ljubljana

JEZIKOVNI PREGLED: Mojca Blažej Cirej

OBLIKOVANJE: neAGENCIJA, digitalne preobrazbe, Katja Pirc, s. p.

IZDALA: Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Zavod RS za šolstvo

ZA MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE: dr. Vinko Logaj

ZA ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO: Jasna Rojc

Ljubljana, 2025

SPLETNA IZDAJA

DOSTOPNO NA POVEZAVI:

https://eportal.mss.edus.si/msswww/datoteke/ucni_nacrti/2026/un-dp-gledalisko-ustvarjanje_um_gf.pdf

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani

[COBISS.SI](#)-ID [260383747](#)

ISBN 978-961-03-1287-1 (Zavod RS za šolstvo, PDF)

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje je na svoji 247. seji, dne 16. 10. 2025, določil učni načrt gledališko ustvarjanje za izobraževalni program umetniške gimnazije, smer gledališče in film.

Strokovni svet RS za splošno izobraževanje se je na svoji 247. seji, dne 16. 10. 2025, seznanil z didaktičnimi priporočili k učnemu načrtu gledališko ustvarjanje za izobraževalni program umetniške gimnazije, smer gledališče in film.

PRIZNANJE AVTORSTVA – NEKOMERCIALNO – DELJENJE POD ENAKIMI POGOJI

Prenova izobraževalnih programov s prenovo ključnih programskih dokumentov (kurikuluma za vrtce, učnih načrtov ter katalogov znanj)

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

KAKO SE ZNAJTI?

TIPIČNE STRANI

V dokumentu je za dijakinje in dijake, učiteljice in učitelje ipd. uporabljena moška slovnična oblika, ki velja enakovredno za oba spola.

Tema sporoča vsebinski okvir ali okvir predmetnospecifičnih zmožnosti, povezanih s cilji oz. skupinami ciljev: teme so predmetno specifične in lahko vključujejo vsebinske sklope in dejavnosti ter razvijajo veščine, zmožnosti in koncepte, ki naj bi jih dijaki izgrajevali in razvijali v procesu učenja.

Vrsta teme:
Obvezno
Izbirno
Maturitetno

Opis teme zajema ključne poudarke oz. koncepte kot okvir skupinam ciljev.

Dodatna pojasnila za temo lahko vsebujejo razlago o zasnovi teme, usmeritve in/ali navodila, ki se nanašajo na vsebino, vrsto teme, členitev teme, poimenovanje, trajanje, dejavnosti, izvedbo aktivnosti, učne pripomočke ... oz. karkoli, kar je pomembno za to temo.

IME TEME

OBVEZNO

OPIS TEME

Em fugiaspiduci sitet ut etur, in conest dipsum eosa nonsequam volorum, ommolor aut desequi duciist estrunda volorest, sandeni maximin uscillab il magnam quiam quo con explacc ullaccum alisi quidell igendam, in repta dolupta volor sam, ut hilit laut faccumqui omnim ut doluptur, quam consequ atibus dolo dignate mporehent qui tem nonseque por aliquisimust que volestrum esed quibusdae milla conserf ernate dentiat.

Ma vellaut quatio rporrore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas molorporia doluptatis molum rae nos event, inullit incimaiozem fugiandantis et fugitisque maion ped quo odi beatur, sequi illisqui ipidel escim reprat.

DODATNA POJASNILA ZA TEMO

Ullatur sequo qui ut vellenderio. Re exceseq uiatur aturem eos millandio totaquis alibus iume voluptatia quis aut quamust iosant prestius, ut ommodigendis doluptaes dersped moluptae. Harum a volupta tiatur, ne veles quia voluptatia similic tatesequam, seque ventio. Hendis erum quissequo quist que con nulparum ut quuntemos et repro quod ma nimusa sae vellaut eum ulpari valent voluptu rempor a de omnimax impellu ptataecusa ducipsae aut evelles temolup tincil imporia simped et endes eum et molum que laborerat voluptiurem nempori bustio explabo rionsenet evenimin nis ex eum voluptam consed que volupid eliquibus, tetusda ntusam ellis ut archill uptiore rundiae nimusdam vel enit, optibea quiaspelitem lam alit re, omnis ab il mo dolupti commihi tionsequiam eicia dolo intur accusci musdaecatet faccatur? Sinctet latiam facescipsa

Ceria pa iumquam, exernam quaspis dit equasit, omnis quis aut apitassum coribusda invenih icatorum qui ut re perumquaepep quame moditatum ipient veligna tessint iaessum, optamus, testi sediasped moluptatem aperiam aut quodips usciate veribus.

Mi, asit volupta tuscil int aspel illit atur, eum idenist iorrum alit, nim re illitas ma nimi, iusclisita dolorrym volorepedio core, consequam quae. De nossiti officillate

Z oznako **SC** so označeni ključni cilji posameznih področij skupnih ciljev. Številčni zapis pri oznaki skupnih ciljev se navezuje na preglednico s skupnimi cilji.

27. 2. 2025 /// 15:45

IME SKUPINE CILJEV

CILJI

Z oznako **O** so označeni obvezni cilji.

Z ležečim tiskom in oznako **I** so označeni izbirni cilji.

- O:** Et plabo. Nam eum fuga. Et explat. Xerro et aut que nihicia doloribus, velisci tatur
I: *Que ommodic aboribust, tesequae nimaionseni arum audit minusda dolum, si venimil itatat. Estinve litatem ut adit quid qui.* **SC** (2.2.2.1)
I: *Quia voluptatur aut od minverum, quas ilis et mint, eature rehenit magnatur aut exceaquam reiunt et omnis nobit vero excepel in nimagmam quat officiam que plaborpore ne culpa eum dolore aut aspicias sanihil moditam re pelias ne veri reperferes solos dolorum, quidit ad qui dolorerun.*
O: Ibus nis auda vendio venis saperum atem quiant aut pre comniscia num at is quoditi ne estinve litatem venis saperum atem quiant. **SC** (1.3.4.2 | 2.1.1.1 | 2.1.2.1 | 2.2.1.1 | 2.2.1.2 | 3.1.3.1 | 5.1.2.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak

S krepko označenim besedilom so izpostavljeni **minimalni standardi znanja**.

Z ležečim besedilom so označeni izbirni standardi oz. standardi znanja, ki izhajajo iz izbirnih ciljev.

Dodatne pisave in oznake pri standardih so opredeljene v obvezujočih navodilih za učitelja (npr. podčrtani, M, PTI itd.)

- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.**
- Ut fuga. Nemperum fuga.**
- Ma vellaut quiatio rporore voluptae cus et illent harum doluptatur, et quas
- Omnim ut doluptur, quam consequi.
- Obisquamet faccab incium repenam id quist plita nume con nonectem sit volentis etur sanda de velictorrum quasimus mo mi.*
- Ilcillabo. Bor as plibusc ipidesequat latia cuptatu repeliam.*
- Et ommo commolo ratatur saepedit essunt que parit, expelliquam rem simos con es est volorrum quae. Aximintios et faccae. Inciet, ommolo con commoluptas aut vidusci enient.
- Ut fuga. Nemperum fuga.*

TERMINI:

☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint
☐ veligna tessint	☐ laborerat voluptiurem	☐ veligna tessint	

Pojmi, ki jih dijak mora poznati oz. razumeti (in/ali znati smiselno uporabljati), lahko pa so navedeni tudi priporočeni pojmi. Nabor (strokovnih) terminov zaokrožuje in dopolnjuje posamezno temo, predstavlja pa informacijo učitelju pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela. Namenjen je navedbi terminologije, ki jo na področju določene teme v določenem obdobju izobraževalne vertikale usvojijo dijaki.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

Viri in literatura,
ki so vključeni v
posamezno temo.

NASLOV TEME

- » Lorem ipsum dolor sit amet, consectetur adipiscing elit. Morbi eget ante eget ante hendrerit convallis vitae et purus. Donec euismod dolor sed neque condimentum, at sodales enim interdum. <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Etiam, M. (2019). Eget laoreet ipsum. Nulla facilisi.
- » Parum, V. (2025). Sequi blaboreet quosam. Seque cus.
- » Morbi P. (2007). Sed ac arcu id velit facilisis aliquet. Nec tincidunt.
- » Eget O. (2010). Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla a ac turpis. Nulla et tempus nunc, vitae scelerisque tellus. Sed in tempus mi, a aliquet quam. Integer ut euismod eros, vel pretium mi. Maecenas sollicitudin.
- » Nunc N. (2023). Morbi suscipit ante quis viverra sollicitudin. Aenean ultricies.
- » Nunc N., Ante A., Sem S. (2015). Nullam congue eleifend magna in venenatis. Ut consectetur quis magna vitae sodales. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Sed A. (2024). Ut aliquet aliquam urna eget laoreet. Fusce hendrerit dolor id mauris convallis, at accumsan lectus fermentum. Nunc bibendum quam et nibh elementum consectetur.

NASLOV SKUPINE CILJEV

- » Vestibulum vitae massa eget orci condimentum fringilla, <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>
- » Nunc F.: Vivamus quis tortor et ipsum tempor laoreet id quis nunc. Phasellus quis sagittis ligula.
- » Redaktion, 2018. Morbi placerat: <https://lorem.ipsum.com/mubis/link/n0n2c3c>

Viri in literatura, ki so vključeni
v posamezno skupino ciljev.

Hiperpovezava
do zunanjega vira

KAKO SE ZNAJTI?

STRUKTURA UČNEGA NAČRTA Z DIDAKTIČNIMI PRIPOROČILI

KAZALO

OPREDELITEV PREDMETA..... 9

Namen predmeta..... 9

Temeljna vodila predmeta 9

Obvezujoča navodila za učitelje 10

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA 11

Kažipot po didaktičnih priporočilih 11

Splošna didaktična priporočila 11

Splošna priporočila za vrednotenje znanja ... 13

Specialnodidaktična priporočila
področja/predmeta 14

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA..... 19

USTVARJANJE OD IDEJE DO IZVEDBE 20

RAZISKOVANJE GLEDALIŠKEGA USTVARJANJA –
OD DRAMSKEGA BESEDILA DO GLEDALIŠKIH
PUBLIKACIJ 23

Dramaturška razčlemba besedila ali teme 24

Gledališke publikacije in tiskovine..... 26

REFLEKSIJA GLEDALIŠKE UMETNOSTI..... 28

Srečanja z gledališkimi ustvarjalci 28

Ogledi uprizoritev 31

Refleksija in gledališka kritika 33

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH 37

Opredelitev predmeta..... 37

Didaktična priporočila 38

PRILOGE 40

OPREDELITEV PREDMETA

NAMEN PREDMETA

Gledališko ustvarjanje je izbirni strokovni predmet v 3. in 4. letniku umetniške gimnazije, smer gledališče in film. Predmet dijakom omogoča celostno umetniško izkušnjo, saj povezuje teoretično razumevanje gledališča, ki ga pridobijo pri temeljnem predmetu zgodovina in teorija gledališča in filma, z ustvarjalno prakso. Omogoči jim poglobljeno raziskovanje uprizoritvenih praks, katerih sestavni deli so igra, govor, gib, zvok in glasba. Predmet gledališko ustvarjanje se navezuje tudi na pridobljeno znanje in spretnosti v okviru gledaliških in filmskih delavnic v 1. in 2. letniku (igra in govor, fotografija in film, zvok in glasba, gib, impro) ter v gledaliških delavnicah v 3. in 4. letniku (igra in govor, gib, impro, zvok in glasba, vizualna delavnica).

Namen predmeta je razvijanje sposobnosti izražanja z različnimi gledališkimi formami, ustvarjalnega mišljenja, kritične presoje in občutljivosti za umetnost. Dijaki ustvarjajo samostojne uprizoritvene prakse, od ideje do uprizoritve. Pomemben poudarek je namenjen tudi refleksiji gledališke umetnosti. S praktičnim delom in refleksijo se učijo sodelovati, prevzemati odgovornost, oblikovati samostojni umetniški izraz ter razumeti gledališče kot kompleksni družbeni, zgodovinski in estetski pojav. Ob tem razvijajo kognitivne in afektivne veščine in znanja, iščejo lastni ustvarjalni izraz ter razvijajo kritično presojo in zmožnost vrednotenja. Učne izkušnje, ki jih pridobijo, jim koristijo pri osebnotnem razvoju, razvijanju kulturne pismenosti ter krepitevi ključnih kompetenc za nadaljnje izobraževanje in življenje.

TEMELJNA VODILA PREDMETA

Predmet gledališko ustvarjanje temelji na miselnih procesih, ki dijake usmerjajo v razvijanje ustvarjalnega mišljenja, refleksije in kompleksnega razumevanja umetniškega izraza. Osnovno vodilo učnega procesa je postopno razvijanje sposobnosti dijakov za analitično razčlenjevanje ustvarjalnih postopkov, kritično vrednotenje gledališke umetnosti ter za oblikovanje avtentičnega umetniškega odgovora na izzive, ki jih postavljata sodobna družba in umetniški kontekst. Dijaki tako prevzemajo vloge raziskovalcev, ustvarjalcev in izvajalcev. Na ustvarjalni poti so soočeni z vprašanji, dilemami in izzivi.

Učitelj pri načrtovanju pouka izhaja iz načela raziskovalnega učenja, pri čemer dijake vodi skozi različne faze umetniškega procesa – od idejne zasnove do izvedbe – tako, da se ti v vsaki fazi srečujejo z vprašanji, dilemami in nalogami, ki zahtevajo lastno interpretacijo, iskanje rešitev in tehtanje možnosti. Na ta način se spodbuja višja raven kognitivnega delovanja, saj dijaki ne le reproducirajo naučeno, temveč povezujejo, primerjajo, utemeljujejo in vrednotijo.

Refleksija kot osrednji miselni proces pri predmetu omogoča dijakom, da ob ogledu uprizoritev, na srečanjih z ustvarjalci in pri skupinskem delu razvijajo zmožnost oblikovanja stališč, zastavljanja vprašanj in razumevanja umetnosti kot družbenega in kulturnega pojava. Pomembno vodilo je tudi postopna graditev metakognitivnih spretnosti, saj dijaki vse bolj samostojno prepoznavajo lastne ustvarjalne procese, izbire in razloge zanje ter jih znajo ubesediti in ovrednotiti.

V ospredju predmeta ni le umetniška produkcija, temveč predvsem proces razmišljanja, učenja in raziskovanja, pri čemer je ustvarjalni izdelek rezultat poglobljenega intelektualnega in čustvenega odziva na izbrano temo ali izziv. S tem se dijakom omogoča, da se učijo prevzemanja odgovornosti za svoje ideje, preizkušajo meje lastne izraznosti in razvijajo notranjo motivacijo za učenje.

OBVEZUJOČA NAVODILA ZA UČITELJE

Pri poučevanju gledališkega ustvarjanja je potreben problemski pristop, ki temelji na načelu ustvarjalnosti. Ob tem je ključno celovito doživetje gledališkega ustvarjanja. Dijakom omogočamo različne izkušnje in stike z gledališko prakso, stremimo k obisku gledaliških predstav v živo in v celoti, omogočamo srečanja z gledališkimi ustvarjalci in stik z gledališko produkcijo. Te izkušnje jim predstavljajo izhodišče in podlago za lastno ustvarjalnost ter zavzetost pri snovanju raznolikih gledaliških form oz. uprizoritvenih zvrsti.

Smiselno je, da se pouk izvaja v sklopih dveh šolskih ur. Pričakovano je tudi povezovanje z gledališkimi in filmskimi delavnicami ter teoretičnim predmetom zgodovina in teorija gledališča in filma.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

KAŽIPOT PO DIDAKTIČNIH PRIPOROČILIH

Razdelka *Kažipot po didaktičnih priporočilih*, *Splošna didaktična priporočila* in *Splošna priporočila za vrednotenje znanja* je pripravil Zavod RS za šolstvo.

Didaktična priporočila prinašajo učiteljem napotke za uresničevanje učnega načrta predmeta v pedagoškem procesu. Zastavljena so večplastno, na več ravneh (od splošnega h konkretnemu), ki se medsebojno prepletajo in dopolnjujejo.

- » Razdelka **Splošna didaktična priporočila** in **Splošna priporočila za vrednotenje znanja** vključujeta krovne usmeritve za načrtovanje, poučevanje in vrednotenje znanja, ki veljajo za vse predmete po celotni izobraževalni vertikali. Besedilo v teh dveh razdelkih je nastalo na podlagi *Usmeritev za pripravo didaktičnih priporočil k učnim načrtom za osnovne šole in srednje šole* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/3ladrdr>) ter *Izhodišč za prenovo učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji* (<https://aplikacijaun.zrss.si/api/link/plw0909>) in je v vseh učnih načrtih enako.
- » Razdelek **Specialnodidaktična priporočila področja/predmeta** vključuje tista didaktična priporočila, ki se navezujejo na področje/predmet kot celoto. Zajeti so didaktični pristopi in strategije, ki so posebej priporočeni in značilni za predmet glede na njegovo naravo in specifične.

Učni načrt posameznega predmeta je členjen na *teme*, vsaka tema pa se lahko nadalje členi na *skupine ciljev*.

- » Razdelka **Didaktična priporočila za temo** in **Didaktična priporočila za skupino ciljev** vključujeta konkretne in specifične napotke, ki se nanašajo na poučevanje določene teme oz. skupine ciljev znotraj teme. Na tem mestu so izpostavljene preverjene in učinkovite didaktične strategije za poučevanje posamezne teme ob upoštevanju značilnosti in vidikov znanja, starosti dijakov, predznanja, povezanosti znanja z drugimi predmeti/področji ipd. Na tej ravni so usmeritve lahko konkretizirane tudi s primeri izpeljave oz. učnimi scenariji.

Didaktična priporočila na ravni skupine ciljev zaokrožujeta razdelka **Priporočeni načini izkazovanja znanja** in **Opisni kriteriji**, ki vključujeta napotke za vrednotenje znanja (spremljanje, preverjanje, ocenjevanje) znotraj posamezne teme oz. skupine ciljev.

SPLOŠNA DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Učitelj si za uresničitev ciljev učnega načrta, kakovostno učenje ter optimalni psihofizični razvoj dijakov prizadeva zagotoviti varno in spodbudno učno okolje. V ta namen pri poučevanju uporablja raznolike

didaktične strategije, ki vključujejo učne oblike, metode, tehnike, učna sredstva in gradiva, s katerimi dijakom omogoča aktivno sodelovanje pri pouku, pa tudi samostojno učenje. Izbira jih preišči, glede na namen in naravo učnih ciljev ter glede na učne in druge, za učenje pomembne značilnosti posameznega dijaka, učne skupine ali oddelka.

Varno in spodbudno učno okolje učitelj zagotavlja tako, da:

- » spodbuja medsebojno sprejemanje, sodelovanje, čustveno in socialno podporo;
- » neguje vedoželjnost, spodbuja interes in motivacijo za učenje, podpira razvoj različnih talentov in potencialov;
- » dijake aktivno vključuje v načrtovanje učenja;
- » kakovostno poučuje in organizira samostojno učenje (individualno, v parih, skupinsko) ob različni stopnji vodenja in spodbujanja;
- » dijakom omogoča medsebojno izmenjavo znanja in izkušenj, podporo in sodelovanje;
- » prepozna in pri poučevanju upošteva predznanje, skupne in individualne učne, socialne, čustvene, (med)kulturne, telesne in druge potrebe dijakov;
- » dijakom postavlja ustrezno zahtevne učne izzive in si prizadeva za njihov napredek;
- » pri dijakih stalno preverja razumevanje, spodbuja ozaveščanje in usmerjanje procesa lastnega učenja;
- » proces poučevanja prilagaja ugotovitvam sprotne spremljanja in preverjanja dosežkov dijakov;
- » omogoča povezovanje ter nadgrajevanje znanja znotraj predmeta, med predmeti in predmetnimi področji;
- » poučuje in organizira samostojno učenje v različnih učnih okoljih (tudi virtualnih, zunaj učilnic), ob uporabi avtentičnih učnih virov in reševanju relevantnih življenjskih problemov in situacij;
- » ob doseganju predmetnih uresničuje tudi skupne cilje različnih področij (jezik, državljanstvo, kultura in umetnost; trajnostni razvoj; zdravje in dobrobit; digitalna kompetentnost; podjetnost).

Učitelj pri uresničevanju ciljev in standardov znanja učnega načrta dijakom omogoči prepoznavanje in razumevanje:

- » smisla oz. namena učenja (kaj se bodo učili in čemu);
- » uspešnosti lastnega učenja oz. napredka (kako in na temelju česa bodo vedeli, da so pri učenju uspešni in so dosegli cilj);
- » pomena različnih dokazov o učenju in znanju;
- » vloge povratne informacije za stalno izboljševanje ter krepitev občutka »zmorem«;
- » pomena medvrstniškega učenja in vrstniške povratne informacije.

Za doseganje celostnega in poglobljenega znanja učitelj načrtuje raznolike predmetne ali medpredmetne učne izzive, ki spodbujajo dijake k aktivnemu raziskovanju, preizkušanju, primerjanju, analiziranju, argumentiranju,

reševanju avtentičnih problemov, izmenjavi izkušenj in povratnih informacij. Ob tem nadgrajujejo znanje ter razvijajo ustvarjalnost, inovativnost, kritično mišljenje in druge prečne veščine. Zato učitelj, kadar je mogoče, izvaja projektni, problemski, raziskovalni, eksperimentalni, izkustveni ali praktični pouk in uporablja temu primerne učne metode, pripomočke, gradiva in digitalno tehnologijo.

Učitelj upošteva raznolike zmožnosti in potrebe dijakov v okviru notranje diferenciacije in individualizacije pouka ter personalizacije učenja s prilagoditvami, ki obsegajo:

- » učno okolje z izbiro ustreznih didaktičnih strategij, učnih dejavnosti in oblik;
- » obsežnost, zahtevnost in kompleksnost učnih ciljev;
- » raznovrstnost in tempo učenja;
- » načine izkazovanja znanja, pričakovane rezultate ali dosežke.

Učitelj smiselno upošteva načelo diferenciacije in individualizacije tudi pri načrtovanju domačega dela dijakov, ki naj bo osmišljeno in raznoliko, namenjeno utrjevanju znanja in pripravi na nadaljnje učenje.

Individualizacija pouka in personalizirano učenje sta pomembna za razvijanje talentov in potencialov nadarjenih dijakov. Še posebej pa sta pomembna za razvoj, uspešno učenje ter enakovredno in aktivno vključenost dijakov s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami, z učnimi težavami, dvojno izjemnih, priseljencev ter dijakov iz manj spodbudnega družinskega okolja. Z individualiziranimi pristopi preko inkluzivne poučevalne prakse učitelj odkriva in zmanjšuje ovire, ki dijakom iz teh skupin onemogočajo optimalno učenje, razvoj in izkazovanje znanja, ter uresničuje v individualiziranih programih in v drugih individualiziranih načrtih načrtovane prilagoditve vzgojno-izobraževalnega procesa za dijake iz specifičnih skupin.

SPLOŠNA PRIPOROČILA ZA VREDNOTENJE ZNANJA

Vrednotenje znanja razumemo kot ugotavljanje znanja dijakov skozi celoten učni proces, tako pri spremljanju in preverjanju (ugotavljanje predznanja in znanja dijaka na vseh stopnjah učenja), kot tudi pri ocenjevanju znanja.

V prvi fazi učitelj kontinuirano spremlja in podpira učenje, preverja znanje vsakega dijaka, mu nudi kakovostne povratne informacije in ob tem ustrezno prilagaja lastno poučevanje. Pred začetkom učnega procesa učitelj najprej aktivira in ugotavlja dijakovo predznanje in ugotovitve uporabi pri načrtovanju pouka. Med učnim procesom sproti preverja doseganje ciljev pouka in standardov znanja ter spremlja in ugotavlja napredek dijaka. V tej fazi učitelj znanja ne ocenjuje, pač pa na osnovi ugotovitev sproti prilagaja in izvaja dejavnosti v podporo in spodbudo učenju (npr. dodatne dejavnosti za utrjevanje znanja, prilagoditve načrtovanih dejavnosti in nalog glede na zmožnosti in potrebe posameznih dijakov ali skupine).

Učitelj pripomore k večji kakovosti pouka in učenja, tako da:

- » sistematično, kontinuirano in načrtno pridobiva informacije o tem, kako dijak dosega učne cilje in usvaja standarde znanja;
- » ugotavlja in spodbuja razvoj raznolikega znanja – ne le vsebinskega, temveč tudi procesnega (tj. spretnosti in veščin), spremlja in spodbuja pa tudi razvijanje odnosnega znanja;

- » spodbuja dijaka, da dosega cilje na različnih taksonomskih ravneh oz. izkazuje znanje na različnih ravneh zahtevnosti;
- » spodbuja uporabo znanja za reševanje problemov, sklepanje, analiziranje, vrednotenje, argumentiranje itn.;
- » je naravnani na ugotavljanje napredka in dosežkov, pri čemer razume, da so pomanjkljivosti in napake zlasti priložnosti za nadaljnje učenje;
- » ugotavlja in analizira dijakovo razumevanje ter odpravlja vzroke za nerazumevanje in napačne predstave;
- » dijaka spodbuja in ga vključuje v premisleke o namenih učenja in kriterijih uspešnosti, po katerih vrednoti lastno učno uspešnost (samovrednotenje) in uspešnost vrstnikov (vrstniško vrednotenje);
- » dijaku sproti podaja kakovostne povratne informacije, ki vključujejo usmeritve za nadaljnje učenje.

Ko so dejavnosti prve faze (spremljanje in preverjanje znanja) ustrezno izpeljane, sledi druga faza, ocenjevanje znanja. Pri tem učitelj dijaku omogoči, da lahko v čim večji meri izkaže usvojeno znanje. To doseže tako, da ocenjuje znanje na različne načine, ki jih je dijak spoznal v procesu učenja. Pri tem upošteva potrebe dijaka, ki za uspešno učenje in izkazovanje znanja potrebuje prilagoditve.

Učitelj lahko ocenjuje samo znanje, ki je v učnem načrtu določeno s standardi znanja. Predmet ocenjevanja znanja niso vsi učni cilji, saj vsak cilj nima z njim povezanega specifičnega standarda znanja. Učitelj ne ocenjuje stališč, vrednot, navad, socialnih in čustvenih veščin ipd., čeprav so te zajete v ciljnih učnega načrta in jih učitelj pri dijaku sistematično spodbuja, razvija in v okviru prve faze tudi spremlja.

Na podlagi standardov znanja in kriterijev uspešnosti učitelj, tudi v sodelovanju z drugimi učitelji, pripravi kriterije ocenjevanja in opisnike ter jih na ustrezen način predstavi dijaku. Če dijak v procesu učenja razume in uporablja kriterije uspešnosti, bo lažje razumel kriterije ocenjevanja. Ugotovitve o doseganju standardov znanja, ki temeljijo na kriterijih ocenjevanja in opisnikih, se izrazijo v obliki ocene.

Učitelj z raznolikimi načini ocenjevanja omogoči izkazovanje raznoliškega znanja (védenje, spretnosti, veščine) na različnih ravneh. Zato poleg pisnih preizkusov znanja in ustnih odgovorov ocenjuje izdelke (pisne, likovne, tehnične, praktične in druge za predmet specifične) in izvedbo dejavnosti (govorne, gibalne, umetniške, eksperimentalne, praktične, multimedijske, demonstracije, nastope in druge za predmet specifične), s katerimi dijak izkaže svoje znanje.

SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA PODROČJA/PREDMETA

1. Didaktične strategije in metode

Predmet *gledališko ustvarjanje* izhaja iz temeljnih načel umetnostne pedagogike, ki poudarja razvoj dijakove ustvarjalnosti, estetske občutljivosti in zmožnosti kompleksne refleksije in spodbuja k osebnemu razvoju. Osrednje izhodišče za načrtovanje pouka je poleg podajanja teoretskih vsebin tudi postopna gradnja umetniške in estetske izkušnje dijaka s procesom ustvarjanja, opazovanja, interpretacije in vrednotenja gledališkega

izražanja. Ta proces je utemeljen v konceptu umetniškega raziskovanja, v katerem dijak vstopa v vlogo ustvarjalca, soustvarjalca, opazovalca in reflektirajočega misleca. Predmet *gledališko ustvarjanje* se poučuje v *procesu umetniškega mišljenja*, v katerem se razvijajo intelektualne, emocionalne, socialne in telesne dimenzije posameznika.

Umetniško delo ni predstavljeno kot dokončna forma, temveč kot odprta situacija, ki omogoča vstop v lastno razumevanje, reinterpretacijo in kritično pozicijo. Ključno vodilo pri tem je *graditev metakognitivnih kompetenc*: dijaki postopoma razvijajo zmožnost ozaveščanja lastnih ustvarjalnih procesov, razlogov za ustvarjalne izbire in njihovih učinkov.

Poučevanje gledališke umetnosti se naslanja na didaktične strategije *raziskovalnega, projektnega, problemskega in sodelovalnega učenja*, ki temeljijo na realnih ustvarjalnih situacijah in avtentičnih umetniških izzivih. Pouk sledi dramaturgiji umetniškega procesa: od iskanja impulza in ideje, do oblikovanja koncepta, uprizoritvenih raziskav in javne predstavitve. Učitelj ne nastopa kot nosilec vednosti, temveč kot moderator učnega procesa, ki odpira vprašanja, spodbuja dvome, vodi k samostojnemu mišljenju in omogoča ustvarjalno tveganje. Učitelj izbere uprizoritveno zvrst glede na potrebe tematike gledališke uprizoritve, ki se pripravlja pri gledaliških delavnicah, npr. glede na svoje osebne preference, ki so vezane na njegovo specifično ustvarjalno polje, ali glede na zanimanje dijakov. Pri izbiri teme je pomembno spodbujati dijake, da tudi sami izberejo teme, ki jih navdihujejo in aktivirajo. Tako učitelji in dijaki izbirajo iz širokega nabora uprizoritvenih zvrsti: gledališka predstava, govorni nastop, dramsko pisanje, bralna uprizoritev, performans, podcast, radijska igra, gledališče predmetov, improvizacija, snovalno ali sodelovalno gledališče, dokumentarno gledališče, gledališki hibrid ipd. Uprizoritvena zvrst zaživi kot predstava, ustvarjalni izdelek oz. praktična naloga.

Refleksija predstavlja osrednjo metodo dela: tako individualna (npr. refleksivni dnevnik, eseji, osebni zapisi), kot skupinska (pogovori, diskusije, evalvacije). Proces refleksije dijakom omogoča, da razumejo umetnost kot kompleksno mrežo pomenov, kot prostor kulturne, etične in družbene artikulacije, hkrati pa razvijajo občutljivost za različne perspektive in pomen medosebne izmenjave.

Vsaka gledališka izkušnja – ogled predstave, razprava z ustvarjalcem, analiza režijskega koncepta, lastna uprizoritev – je priložnost za razvijanje zmožnosti empatije, kulturne pismenosti in zavedanja lastnega mesta v družbi.

Obravnavanje gledališke umetnosti omogoča *prenos izkustev v širši kontekst*: dijaki razvijajo sposobnost prenosa umetniškega izraza v sodobne družbene in eksistencialne situacije ter gradijo odgovorno in senzibilno držo do sveta in soljudi. V tem smislu je pouk gledališke umetnosti prostor *utelesitve mišljenja, čustvene artikulacije in družbene intervencije*.

Dijaki ne pridobivajo le znanj, temveč tudi lastno umetniško identiteto, razvijajo zmožnost sodelovanja, ustvarjalnega dialoga in kritičnega odzivanja na kompleksno realnost sodobnega sveta. Gledališka umetnost je proces oblikovanja občutljivega, reflektirajočega in ustvarjalnega posameznika.

2. Elementi diferenciacije, individualizacije ali personalizacije in formativno spremljanje (FS)

Dijak se vključuje v različne vloge – kot ustvarjalec, raziskovalec, izvajalec, opazovalec in premišljevalec. Pomembno je, da sooblikuje izhodišča in uprizoritveno formo (npr. predstava, performans, zvočna igra, improvizacija, podcast ipd.).

Didaktične metode vključujejo raziskovalno, projektno in sodelovalno učenje, ki se navezujejo na konkretne ustvarjalne izzive. Pouk sledi ustvarjalnemu procesu – od pobude do izvedbe – učitelj pa je usmerjevalec in spodbujevalec kritične presoje. Refleksija ima pomembno vlogo in poteka v obliki osebnih zapisov, evalvacij in skupinskega pogovora ter prispeva k razumevanju umetnosti kot večplastnega pomenskega prostora.

Učenje se individualizira z upoštevanjem dijakovih interesov, učnih slogov in načinov izražanja. Različni pristopi omogočajo večkanalno zaznavanje, razvijanje samostojnosti, ustvarjalnosti in notranje motivacije. Ta se krepi, kadar so naloge smiselne, estetsko privlačne ali predstavljajo izziv.

Formativno spremljanje vključuje sprotne preverjanje razumevanja, povratno informacijo in lastno ovrednotenje skupaj s skupino. Ključno je, da dijak dobi usmeritve za nadaljnji napredek, s poudarkom na vsebinski jasnosti in konkretnih predlogih za izboljšanje.

3. Učenje izven učilnic

Pouk poteka v razširjenem učnem prostoru. Gledališke dvorane, ustvarjalna srečanja z umetniki, festivalske delavnice in praktične uprizoritve predstavljajo *razširjeno učilnico*, v kateri dijaki vstopajo v stik s profesionalnim umetniškim okoljem in ga znajo reflektirati ter kritično ovrednotiti.

4. Povezovanje znanja (transfer, medpredmetnost)

Gledališka umetnost se medpredmetno povezuje s strokovnim predmetom zgodovina in teorija gledališča in filma ter delavnicami. Pri dramaturški analizi besedila se odpirajo povezave z različnimi predmetnimi področji – zgodovino, sociologijo, psihologijo, filozofijo, slovenščino ... Učitelji in dijaki lahko skupaj z ostalimi učitelji predstavijo sodelovanje z drugimi predmeti in se z zaključnim projektom predstavijo sošolcem in širšemu občinstvu, če je tako predvideno.

5. Vključenost področij skupnih ciljev

Predmet *gledališko ustvarjanje* presega samo ozki strokovni okvir umetnosti in pomembno prispeva k celostnemu razvoju dijakov, njihovi splošni razgledanosti ter oblikovanju zrele, samostojne in kritično misleče osebnosti. V povezavi z drugimi umetnostnimi, humanističnimi, družboslovnimi in naravoslovnimi področji spodbuja razumevanje umetnosti kot kompleksnega kulturnega pojava. Z umetniškim raziskovanjem, ki vključuje procesno naravnane metode dela, dijaki postopno razvijajo osebni in skupinski odnos do umetnosti, preteklosti in sodobnosti. Ob tem ozaveščajo tudi širši kontekst gledališča kot prostora družbenega dialoga, zgodovinskega spomina in kulturne refleksije. Predmet dijake spodbuja, da gledališče razumejo kot živo prakso, ki se nenehno odziva na družbeno dogajanje in s tem vpliva na oblikovanje kritične javnosti.

Gledališke vsebine na več ravneh obravnavajo temeljne vrednote sodobne družbe – človekove pravice, dostojanstvo, svobodo izražanja, enakost, spoštovanje različnosti in socialno pravičnost. S tem dijake vodijo k razmisleku o etičnih vprašanjih, vlogi posameznika v skupnosti ter o pomenu aktivnega in odgovornega državljanstva. Ustvarjalno delo v razredni skupnosti krepi medosebne odnose, razvija kulturo dialoga, sodelovanja in medsebojnega spoštovanja ter spodbuja oblikovanje lastne svetovnonazorske drže.

Ob poglobljanju strokovnega znanja s področja gledališke umetnosti dijaki razvijajo tudi veščine, kot so delo z različnimi viri (literarnimi, zgodovinskimi, vizualnimi in digitalnimi), jezikovna kompetenca, digitalne kompetence (npr. raba digitalnih orodij za oblikovanje gledaliških gradiv) ter sposobnost reflektiranja, samoevalvacije in povezovanja informacij iz različnih kontekstov. Tako razvijajo tudi funkcionalno pismenost ter

sposobnost sodelovanja v kompleksnih učnih in življenjskih situacijah. Pri raziskovanju gradiva in pripravi uprizoritev dijaki uporabljajo različne informacijske vire, vključno s šolskimi in javnimi knjižnicami ter gledališkimi arhivi, iz katerih pridobivajo vpogled v literarno, zgodovinsko in uprizoritveno izročilo. Tako razvijajo informacijsko pismenost, razumejo pomen ohranjanja kulturne dediščine in se zavedajo spoštovanja avtorskih pravic.

Predmet med drugim spodbuja razvoj digitalne pismenosti, saj vključuje tudi uporabo spletnih okolij in digitalnih orodij pri raziskovanju dramskih besedil in okoliščin, v katerih nastajajo, ter pri izvedbi in dokumentiranju gledaliških projektov. Ob tem dijaki razvijajo še kritičen odnos do digitalnih vsebin in ozaveščajo pomen avtorskih pravic, varnosti in etične rabe digitalnih tehnologij.

Poudarek na načrtovanju gledaliških produkcij, njihovi izvedbi in predstavitvi pomembno prispeva k razvoju podjetnosti. Dijaki oblikujejo lastne projekte, sprejemajo ustvarjalne odločitve, prevzemajo odgovornost v skupini in se učijo postavljati cilje, razporejati čas ter sodelovati z različnimi akterji (sošolci, mentorji, lokalnimi kulturnimi ustanovami, občinstvom). S tem krepijo iniciativnost, ustvarjalno mišljenje, sposobnost reševanja problemov in veščine vodenja – kompetence, ki so ključne za aktivno vlogo v družbi in na trgu dela.

Vsebina predmeta vključuje tudi razmislek o trajnostnih vidikih gledališke umetnosti, kot so premišljena raba virov, trajnostni pristopi k organizaciji dogodkov in sodelovanje z lokalnim okoljem. S spremljanjem kulturnega utripa ter z obiskovanjem ali soustvarjanjem lokalnih gledaliških projektov se dijaki zavedajo pomena kulturne dediščine, ohranjanja identitete in odgovornega delovanja znotraj skupnosti. Na ta način se umetnost povezuje z ekologijo, etiko in trajnostnim razvojem kot vsebinskimi izzivi sodobnega sveta.

6. Podpora digitalne tehnologije in spodbujanje ustvarjalnega procesa

Predmet *gledališko ustvarjanje* se plemeniti z vsebinami, ki jih ponuja splet. Ta omogoča ogled vsebin različnih produkcij po svetu. Je vir dragocenih in hitro dostopnih referenc na več področjih (umetniška dela določenega obdobja ali teme, zgodovinska dejstva itd.). Ob vsem tem ponuja orodja za uporabo in izdelavo zvočnih in vizualnih vsebin, ki pospremito končne izdelke ali produkcijo (gledališki list, plakat, letak, zvočna oprema ...). Trend postajajo novi uprizoritveni dogodki, na katerih z uporabo lastnega telefona vstopamo v individualne zgodbe in tako postajamo del umetniške stvaritve.

7. Priporočeni načini izkazovanja znanja, opisni kriteriji

Primer opisnih kriterijev, ki jih lahko v skladu z veljavno zakonodajo uporabimo pri ocenjevanju.

1. stopnja: Osnovno poznavanje gledališkega jezika in izrazoslovja oz. zakonitosti gledališke uprizoritve

Dijak pozna in uporablja temeljne dramske, gledališke in uprizoritvene pojme, razume osnovne dramaturške zakonitosti in osnove gledališke uprizoritve.

2. stopnja: Razumevanje in uporaba gledaliških pojmov v kontekstu oz. izražanje z gledališkimi izrazili

Dijak prepozna značilnosti dramskega in uprizoritvenega besedila, razloži izrazna sredstva ter analizira slogovne pristope. Povezuje gledališko ustvarjanje z družbenim in zgodovinskim kontekstom. Pripravi in izvede izbrano uprizoritveno vrsto.

3. stopnja: Kritična presoja in osebna refleksija

Dijak ovrednoti gledališke in avdiovizualne stvaritve, oblikuje merila kakovosti, raziskuje sodobno gledališče in razvija občutljivost za etične, kulturne ter estetske vidike umetnosti. Z ustvarjalnim procesom krepi identiteto, empatijo in družbeno odgovornost.

TEME, CILJI, STANDARDI ZNANJA

USTVARJANJE OD IDEJE DO IZVEDBE

OBVEZNO

OPIS TEME

Gledališko ustvarjanje je ustvarjalni proces oblikovanja gledališke uprizoritve, ki vključuje različne umetniške, miselne, izrazne in tehnične dejavnosti – od začetne zamisli do izvedbe in refleksije. Gre za celostno in sodelovalno dejavnost, v kateri se prepletajo različni elementi: dramsko besedilo (ali drug izhodiščni material), igra, režija, scenografija, kostumografija, zvok, svetloba, gib, prostor in gledalec.

Tema Ustvarjanje od ideje do izvedbe je osrednji in najobsežnejši vsebinski sklop predmeta. Temelji na projektnem delu in sledi načelu poglobljenega preučevanja ustvarjalnega procesa gledališke ali gledališču sorodne uprizoritve v njenih ključnih fazah: od zasnove ideje, raziskovanja in konceptualizacije, preko snovanja, vaj in oblikovanja umetniškega izdelka, do izvedbe in končne refleksije.

Dijaki se ob tem seznani z različnimi sodobnimi uprizoritvenimi pristopi in razvijajo razumevanje gledališča kot kompleksnega in večplastnega ustvarjalnega procesa. Preizkušajo se v različnih vlogah – kot raziskovalci, snovalci in izvajalci umetniškega dela – ter se aktivno soočajo z izzivi, ki izhajajo iz izbranega ustvarjalnega problema ali vprašanja. Gledališko ustvarjanje spodbuja kreativnost, kritično mišljenje, empatijo in kulturno zavest – veščine, ki presegajo umetniški okvir in so pomembne za celostni razvoj posameznika.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Učitelj izbere uprizoritveno zvrst glede na potrebe tematike gledališke uprizoritve, ki se pripravlja pri gledaliških delavnicah, ali glede na osebne preference, ki so vezane na njegovo specifično ustvarjalno polje, ali glede na zanimanje dijakov. Pri izbiri teme je pomembno spodbujati dijake, da tudi sami izberejo teme, ki jih navdihujejo in aktivirajo.

Učitelj in dijaki izbirajo iz širokega nabora uprizoritvenih zvrsti: gledališka predstava, govorni nastop, dramsko pisanje, bralna uprizoritev, performans, podcast, radijska igra, gledališče predmetov, improvizacija, snovalno ali sodelovalno gledališče, dokumentarno gledališče, gledališki hibrid ipd. Uprizoritvena zvrst zaživi kot gledališka predstava, ustvarjalni izdelek oz. praktična naloga. Pomembno je, da dijaki najprej spoznajo osnovne zakonitosti uprizoritvene zvrsti in jo šele nato izvedejo. S praktičnim delom in poglobljeno miselno obravnavo postopoma usvajajo razumevanje vseh ključnih ustvarjalnih etap, hkrati pa razvijajo ustvarjalno razmišljanje, sodelovalne veščine in sposobnost samostojnega izraza.

Pri razvoju ideje in osnutka besedila si lahko učitelj pomaga z vajami za kreativno pisanje.

Učitelj naj izdelke dijakov vrednoti po etapah. V vrednotenje naj čim večkrat vključuje tudi skupino (gledalce) in jo usmerja h konstruktivnemu dialogu, pri čemer naj se izogibajo sodbam dobro ali slabo.

Za to skupino ciljev se v šolskem letu običajno porabi od 30 do 40 ur. Učitelj poskrbi za sodelovanje z gledališkimi ali filmskimi delavnicami, če to zahteva izbrana uprizoritvena zvrst.

CILJI

Dijak:

○: spoznava značilnosti izbrane uprizoritvene zvrsti;

○: prepoznavava avtentične probleme in teme kot priložnost za lastno gledališko ustvarjanje. K izbrani tematiki pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in/ali družbenega vidika;

SC (5.1.1.1 | 2.2.1.1)

○: s pomočjo različnih virov raziskuje izbrano temo in jo analizira z mislijo na uprizoritev oz. realizacijo uprizoritvene zvrsti, pri čemer pripravlja nabor rešitev zamisli;

SC (5.1.2.1)

I: v odprtem in spodbudnem učnem okolju snuje in piše besedilo ali predlogo za ustvarjalno nalogo, pri čemer svobodno izraža želje in uresničuje ustvarjalne ideje. Ob tem se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni in/ali politični ravni;

SC (1.3.4.2 | 2.4.3.1)

○: v skupini ali samostojno oblikuje in vadi interpretacijo ustvarjenega besedila izbrane uprizoritvene zvrsti ter razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije in izražanja zanimanja za druge;

SC (3.3.2.1)

○: pripravi in javno izvede izbrano uprizoritveno zvrst, ob tem uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih.

SC (1.3.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» pozna in navede osnovne značilnosti izbrane uprizoritvene zvrsti;

» raziše in razčleni temo, ki jo bo predstavil z izbrano uprizoritveno zvrstjo, ter svojo odločitev utemelji;

» določi način izvedbe in izbere uprizoritveno zvrst ter pripravi gradivo za izvedbo;

» sodeluje pri predstavitvi idej, jih med seboj primerja in komentira ter vrednoti;

» napiše dramsko besedilo, predlogo, scenarij, scenosled ali režijsko knjigo;

» prevzame določeno vlogo v ustvarjalnem procesu, jo odgovorno opravi in sodeluje s soustvarjalci;

» sodeluje v vseh fazah izvedbe ustvarjalne naloge in se proaktivno odzove na nepričakovane zaplete;

- » nastopi suvereno, zbrano in prepričljivo;
- » ovrednoti lastno delo in delo soustvarjalcev.

TERMINI

- uprizoritev ◦ dramsko besedilo ◦ predloga ◦ scenarij ◦ scenosled ◦ scenografija ◦ oblikovanje luči
- rekviziti ◦ atmosferska glasba ◦ generalka ◦ premiera ◦ mizanscena

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Kadar dijaki ne ustvarjajo na podlagi obstoječega dramskega besedila, si lahko pri snovanju uprizoritvenega besedila pomagajo s pisanjem kratkih zgodb, izdelajo lahko načrt razvoja fabule, zgodbo razdelijo na prizore in jo tudi dramatizirajo.

Med ustvarjalnim procesom jih učitelj po potrebi opozori na uporabo zvočnih efektov, glasbe, ustrezno kostumografijo, koreografijo ... Dijaki v besedilu določijo mesta zvočnih efektov, svetlobnih sprememb, atmosferske glasbe, uporabe rekvizitov ...

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Vrednotenje učnega procesa pri predmetu gledališko ustvarjanje naj bo celostno, razvojno naravnano in usmerjeno v spremljanje dijakovega ustvarjalnega napredka, razumevanja kompleksnosti gledališkega procesa ter razvijanja ključnih kompetenc, kot so samostojen izraz, sodelovalno delo, kritično mišljenje in kulturna zavest. Osrednji poudarek je na procesnem vrednotenju, ki vključuje večdimenzionalni vpogled v učenčevo delo v različnih fazah ustvarjalnega procesa – od raziskovanja ideje do končne izvedbe in refleksije.

Dijaki naj izkazujejo znanje in doseganje ciljev z različnimi metodami, ki so povezane z ustvarjalno, raziskovalno, interpretativno in refleksivno naravo predmeta. Vrednotenje ne temelji samo na končnem izdelku, temveč na postopnem napredku, samostojnosti, sodelovanju, izvirnosti in poglobljenem razumevanju. Dijaki znanje izkazujejo s pisanjem raziskovalnih nalog in ustvarjalnih dnevnikov, ustvarjanjem uprizoritev in sodelovanjem v njih, s podajanjem refleksije in samoevalvacije ter s sodelovalnim delom.

Učitelj sproti spremlja napredek, spodbuja refleksijo ter vrednoti tako posameznike kot skupino. Spodbuja tudi medvrstniško vrednotenje. Ključno je, da ocenjevanje vključuje formativne in sumativne pristope ter upošteva ustvarjalnost, sodelovanje, napredek in razumevanje ustvarjalnega procesa.

RAZISKOVANJE GLEDALIŠKEGA USTVARJANJA – OD DRAMSKEGA BESEDILA DO GLEDALIŠKIH PUBLIKACIJ

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema raziskovanje dramskega ustvarjanja in gledaliških publikacij odpira vpogled v dve različni fazi vzpostavljanja stika z dramskim besedilom in njegovo uprizoritvijo. Ure gledališkega ustvarjanja so namenjene razčlembi dramskega besedila, ki ga dijaki uprizarjajo pri gledaliških delavnicah. Poglobijo se v študijo besedila in ga dramaturško razčlenijo. Na tej stopnji se srečajo predvsem z vsebinskim vidikom gledaliških listov. V zadnji fazi ustvarjalnega procesa pa gledališki list oz. gledališke publikacije opazujejo kot medij, ki pomembno prispeva k razumevanju predstave.

Dramaturška razčlemba je proces, ki dijakom prinaša celostno razumevanje dramskega besedila in njegovih uprizoritvenih možnosti ter razvoj analitičnih, interpretativnih in ustvarjalnih sposobnosti. Omogoča torej globlje razumevanje in pripravo na uprizoritev, ki je onkraj razumevanja literarne predloge kot tudi uprizoritvene ali igralske razčlembe, ki pripravlja dijake na odrsko uprizoritev. Z analizo preučujejo vsebinsko in oblikovno zasnovo besedila ter njegov širši kontekst, vključno s poznavanjem avtorja in njegovih sodobnikov, zgodovinskega, političnega in družbenega ozadja, ter razčlenjujejo filozofske, etične in ideološke vidike. Ob tem se dijaki učijo poglobljenega branja z razumevanjem in imaginiranjem (predstavljanjem) prebranega, kar jim pomaga pri igralski interpretaciji likov in pri sprejemanju smiselnih igralskih ter režijskih odločitev.

Uprizoritve spremljajo gledališke publikacije, kot so gledališki listi, strokovne in znanstvene revije, zborniki ter monografske publikacije. Te so ključne za razumevanje umetniških del in njihovih ustvarjalcev, saj omogočajo širši dostop do vsebine predstav in ozadij ustvarjanja. Obenem so osnova za refleksijo in kritiko uprizoritvenih umetnosti, s čimer spodbujajo umetniški dialog in strokovno rast.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA TEMO

Dramska ali dramaturška razčlemba je raziskovalno analitično delo, vezano bodisi na besedilo, ki ga dijaki obravnavajo za produkcijo pri gledaliških delavnicah, bodisi za delo praktične naloge, ki jo ustvarjajo pri obravnavanju teme ustvarjanje od ideje do izvedbe (npr. pri bralni uprizoritvi, radijski igri, pisanju dramatike ...). Lahko gre za besedilo, ki ga že obravnavajo pri strokovnem predmetu zgodovina in teorija gledališča in filma kot maturitetno gradivo ali pri slovenščini, če je na maturi dramatika, saj dijakom pomaga poglobiti poznavanje

besedila in njegovega konteksta. Učitelj se mora nujno povezati z učitelji gledaliških delavnic in se dogovoriti, kje bo predmet podprl.

Pri procesu razčlenbe je priporočljivo delati s krajšim odlomkom besedila, na katerem lažje poglobimo poznavanje besedila in tako dosežemo njegovo razumevanje.

Od besedila, ki ga obravnavajo pri gledaliških delavnicah, je odvisno, kakšna bo njegova dramaturška razčlenba. Če gre za zgodovinsko besedilo, je smiselno raziskati čas, politične razmere takratnega časa in vzporednice z današnjim. Smiselno je pogledati dokumentarne filme, ki osvetljujejo tisti umetniški slog, zgodovinski čas, sodobnike, sorodne umetniške panoge in referenčna umetniška dela ter zgodovinske dogodke. Priporočljivo si je ogledati vizualno gradivo, ki razširja poznavanje časa in teme besedila (npr. umetniška dela, dokumentarne fotografije, igrani ali dokumentarni filmi ...). Pri tem je splet lahko dober vir informacij. Dijaki lahko samostojno po učiteljevih navodilih raziskujejo omenjene okoliščine besedila s pomočjo spleta ter izsledke predstavijo pred razredom v obliki seminarja ali krajše predstavitve. Na ta način dobijo širšo sliko obravnavane tematike in se lažje "naselijo" v svet, ki ga uprizarjajo.

Dijak pri tej temi najprej pregleda gledališke liste in ostale publikacije in se seznani z njihovo različnostjo. Tako spozna različne uredniške variacije gledaliških publikacij. Nato se tega loti praktično in pripravi gradivo za gledališki list za svojo uprizoritev, ki jo pripravlja v sklopu gledaliških delavnic. Dijaki pišejo in ustvarjajo različna besedila in gradiva, kot so: uvodna beseda, intervjuji z ustvarjalci, ocene in kritike, biografije svojih igralskih likov, pesmi, risbe, fotografije, kolaž, rebus ... ter druge relevantne vsebine, ki bodo obogatile izkušnjo gledalcev in jim pomagale razumeti umetniško delo. Vse te vsebine mentor s pomočjo dijakov uredi in ustvari gledališki list (lahko tudi plakat ali letak). Na ta način spoznavajo, da gledališki list ni le informativni dokument, temveč pomemben del komunikacije z občinstvom, ki povezuje umetniško ustvarjanje in občinstvo. Naučijo se, kako pripraviti vsebino, ki ni samo tehnično točna, ampak tudi estetsko in duhovno usklajena z vizualnim in vsebinskim tonom predstave.

DRAMATURŠKA RAZČLENBA BESEDILA ALI TEME

CILJI

Dijak:

🔵 bere različna besedila, jih poglobljeno dramaturško razčlenjuje oz. analizira in kritično vrednoti;

SC (1.1.4.1)

🔵 razumevanje okoliščin nastanka besedila in njegove vsebine poglobi z analizo podatkov in vsebin, najdenih v različni literaturi in na spletnih portalih;

SC (4.1.1.1)

🔵 ob dramaturški razčlenbi besedila za uprizarjanje pogloblja znanje o določeni temi, na katero se razumsko in čustveno odziva ter ob tem razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost in ustvarjalnost. Pri razčlenjevanju besedila je pozoren tudi na demokratična načela in kritično vrednoti teme z vidika trajnosti;

SC (3.1.4.1 | 2.4.1.1)

I: ob raziskovanju širšega družbenega konteksta, s katerim je povezano besedilo, razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj s soustvarjalci.

SC (1.2.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » ob vodenem ali samostojnem branju ter raziskovanju različnega literarnega in spletnega gradiva izbranemu besedilu določi družbeni kontekst, ki ga obravnava, in okoliščine, v katerih je besedilo nastalo;
- » v analiziranem besedilu **prepozna, določi in poimenuje njegove dramske oz. gledališke prvine** (prostor, čas, tema, zunanja zgradba, družbeno-zgodovinski kontekst, vzdušje, tempo);
- » **natančno razčleni dramske like** in zna opredeliti njihove namere in pojasniti dramske situacije, v katerih se pojavijo;
- » *pri branju in razčlenjevanju izbranega besedila se odziva na moralno-etične motive, se opredeli do njih in jih poveže s sodobnim družbenim dogajanjem;*
- » *s pomočjo različnih gradiv analizira, primerja in razloži družbeno-zgodovinske okoliščine, v katerih je nastalo besedilo, ter pojasni pomen besedila v času njegovega nastanka in obenem v sodobnosti.*

TERMINI

◦ dramaturška razčlemba ◦ atmosfera ◦ tempo prizora ◦ dogajalni prostor ◦ dogajalni čas ◦ dramska situacija ◦ dramski prizor ◦ intenca lika ◦ klimaks

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Vrednotenje učnega procesa pri predmetu Gledališko ustvarjanje naj bo celostno, razvojno naravnano in usmerjeno v spremljanje dijakovega ustvarjalnega napredka, razumevanja kompleksnosti gledališkega procesa ter razvijanja ključnih kompetenc, kot so samostojen izraz, sodelovalno delo, kritično mišljenje in kulturna zavest.

Dijaki naj izkazujejo znanje in doseganje ciljev z različnimi metodami, ki so povezane z ustvarjalno, raziskovalno, interpretativno in refleksivno naravo predmeta. Vrednotenje ne temelji samo na končnem izdelku, temveč na postopnem napredku, samostojnosti, sodelovanju, izvirnosti in poglobljenem razumevanju. Dijaki znanje izkazujejo s pisanjem raziskovalnih nalog in ustvarjalnih dnevnikov, s samostojno dramaturško razčlemba bodisi dramske situacije, prizora, dejanja bodisi katerega od elementov uprizoritve.

Učitelj sproti spremlja napredek, spodbuja refleksijo ter ovrednoti tako posameznike kot skupino. Spodbuja tudi medvrstniško vrednotenje. Ključno je, da ocenjevanje vključuje formativne in sumativne pristope ter upošteva ustvarjalnost, sodelovanje, napredek in razumevanje ustvarjalnega procesa.

GLEDALIŠKE PUBLIKACIJE IN TISKOVINE

CILJI

Dijak:

O: v različni literaturi in publikacijah, pridobljenih v knjižnici, arhivu ali na spletu, išče podatke in vsebine o gledaliških uprizoritvah ter izboljšuje osebno strategijo iskanja;

SC (4.1.1.1)

O: raziskuje in analizira različne gledališke publikacije in tiskovine;

I: ustvarja vsebine za lastne gledališke publikacije, ki jih tudi ureja in oblikuje, ter ob tem razvija radovednost in ustvarjalnost.

SC (3.1.4.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » na podlagi analize gledaliških publikacij navede ključne podatke o izbrani uprizoritvi;
- » analizira različne gledališke publikacije, jih komentira in med seboj primerja, vrednoti njihovo zasnovo in sporočilnost ter presodi njihov učinek na bralca;
- » samostojno ustvari vsebino za različne gledališke publikacije, jih ureja in kritično ovrednoti.

TERMINI

◦ gledališki list ◦ gledališki plakat ◦ igralski dnevnik ◦ gledališki esej

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Smiselno je, da dijaki pripravijo gledališko publikacijo za uprizoritev, ki nastaja pri gledaliških delavnicah. Ustvarijo lahko žanrsko različne prispevke za gledališki list: igralski, režijski ali dramaturški dnevnik, dnevniški zapis fiktivne osebe iz dramskega besedila, krajši zapis, vezan na temo uprizoritve, pesem, gledališki esej, pregovor, anekdota z vaj, uganka, križanka, rebus, slikovni material, likovni izdelek, risba, strip ... Oblikujejo lahko tudi gledališki plakat.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Vrednotenje učnega procesa pri predmetu Gledališko ustvarjanje naj bo celostno, razvojno naravnano in usmerjeno v spremljanje dijakovega ustvarjalnega napredka, razumevanja kompleksnosti gledališkega procesa ter razvijanja ključnih kompetenc, kot so samostojen izraz, sodelovalno delo, kritično mišljenje in kulturna

zavest. Osrednji poudarek je na procesnem vrednotenju, ki vključuje večdimenzionalni vpogled v učenčovo delo skozi različne faze ustvarjalnega procesa – od raziskovanja ideje do končne izvedbe in refleksije.

Dijaki naj izkazujejo znanje in doseganje ciljev z različnimi metodami, ki so povezane z ustvarjalno, raziskovalno, interpretativno in refleksivno naravo predmeta. Vrednotenje ne temelji samo na končnem izdelku, temveč na postopnem napredku, samostojnosti, sodelovanju, izvirnosti in poglobljenem razumevanju. Dijaki znanje izkazujejo s pisanjem različnih vsebin za gledališke publikacije in tiskovine, z njihovim urejanjem in oblikovanjem.

Učitelj sproti spremlja napredek, spodbuja refleksijo ter ovrednoti tako posameznike kot skupino. Spodbuja tudi medvrstniško vrednotenje. Ključno je, da ocenjevanje vključuje formativne in sumativne pristope ter upošteva ustvarjalnost, sodelovanje, napredek in razumevanje ustvarjalnega procesa.

REFLEKSIJA GLEDALIŠKE UMETNOSTI

OBVEZNO

OPIS TEME

Tema refleksija gledališke umetnosti osvetljuje tri med seboj povezane in dopolnjujoče se vidike doživljanja gledališke umetnosti: gledanje, doživljanje in vrednotenje. Gledališče kot celostna umetnost spodbuja k razmisleku o družbenih vprašanjih, osebnih doživljanjih in estetskih oblikah izražanja, s čimer se krepi zavedanje o gledališču kot prostoru kulturnega dialoga in izražanja različnih perspektiv. Pri ogledu gledališke predstave dijak neposredno doživi izobraževalno-umetniško izkušnjo, ki mu omogoča, da se sreča z živim gledališčem in ga prepozna kot pomembno obliko umetniškega izraza ter kulturnega dialoga.

Pomemben del refleksije je tudi spoznavanje profesionalnih gledaliških ustvarjalcev in strokovnjakov, kar dijaku omogoča neposreden vpogled v gledališko prakso. Takšna srečanja razkrivajo raznovrstnost ustvarjalnih procesov ter odkrivajo, kako posamezni elementi – režija, igra, dramaturgija, scenografija, kostumografija, glasba, koreografija – prispevajo k celoviti uprizoritvi. Gledalec tako pridobi širše in poglobljeno razumevanje gledališkega dela, ki presega samo površinsko spremljanje dogajanja na odru.

Vrednotenje oziroma gledališka kritika kot del refleksije gledalca spodbuja k argumentiranemu premisleku in presoji umetniškega dela. Kritika temelji na analizi posameznih ustvarjalnih elementov ter na sposobnosti povezovanja teh v smiselno celoto. Tema tako spodbuja razvoj estetske občutljivosti, analitičnega mišljenja ter spoštovanja kompleksnosti in izrazne moči gledališke umetnosti.

SREČANJA Z GLEDALIŠKIMI USTVARJALCI

CILJI

Dijak:

O: spoznava različne gledališke poklice in delo, ki ga opravljajo;

I: spoznava umetniško področje gostujočega ustvarjalca in krepí zmožnost razumevanja in prevzemanja perspektive drugega;

SC (3.3.4.1)

I: pripravlja poglobljena vprašanja za gostujočega ustvarjalca in sodeluje v pogovoru z njim ter tako razvija spretnosti za učinkovito komunikacijo.

SC (5.2.4.3)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » navede različne gledališke poklice in predstavi njihovo delo;
- » podrobneje razišče delo gostujočega ali izbranega gledališkega ustvarjalca;
- » aktivno sodeluje pri gostovanju gledališkega ustvarjalca in ovrednoti pomen njegovega dela za celovito gledališko stvaritev;
- » pripravi in izvede pogovor z gledališkim ustvarjalcem.

TERMINI

- gledališki igralec ◦ scenograf ◦ koreograf ◦ garderober ◦ rekviziter ◦ glasbeni oblikovalec ◦ umetnik ličenja ◦ režiser ◦ dramaturg ◦ operater luči ◦ scenarist ◦ lektor ◦ šepetalec ◦ korepetitor ◦ inšpicient
- kostumograf ◦ dramatik

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Dijaki pri tej temi spoznavajo, kako poteka delo različnih gledaliških poklicev (režiserja, dramaturga, scenografa, kostumografa, igralca, koreografa, inšpicienta, šepetalke ipd.), kakšni so izzivi in zahteve umetniškega in tehničnega dela v gledališču, kako profesionalni ustvarjalci razmišljajo o gledališki umetnosti in katere metode uporabljajo pri svojem delu. Ob tem se učijo, kako argumentirati lastna opažanja in postavljati relevantna vprašanja.

Izvedba te učne teme lahko poteka na različne načine:

- » predpriprava na različne možne načine na pogovor ali obisk strokovnjaka;
- » gostujoča predavanja in pogovori: strokovnjaki iz gledališkega sveta dijakom predstavijo svoje delo in izkušnje, odgovarjajo na vprašanja ter delijo anekdote in spoznanja iz prakse;
- » obiski gledališč: dijaki obišejo gledališke ustanove, v katerih spoznajo delovanje odrskih delavnic, delo tehničnih ekip, vaje igralcev in režiserjev ter ostale procese, ki potekajo v ozadju predstave;
- » po dogodku: p srečanjih in delavnicah dijaki pripravijo poročila, predstavitve ali razprave, v katerih izrazijo svoje vtise, zastavljajo vprašanja in iščejo povezave med teorijo in prakso.

Dijaki pri tej temi aktivno sodelujejo, vodijo pogovor, sodelujejo z zastavljanjem vprašanj (lahko tudi v naprej pripravijo intervju z gostom), s sodelovanjem v diskusijah. Po dogodku s pisanjem refleksivnih esejev ali refleksivnih povzetkov pogovorov ob srečanju s profesionalci. Profesionalni umetniki jim prinašajo sveže perspektive in izkušnje, ki širijo njihovo obzorje in jih spodbujajo k razmisleku o lastnih ustvarjalnih možnostih ter potencialnih kariernih poteh v gledališču.

Učitelj povabi strokovnjaka na gledališkem področju glede na temo, ki jo pri predmetu obravnava. Pred tem naj dijake pripravi na obisk. Dijaki morajo zasnovati vprašanja in se ustrezno pripraviti na sodelovanje v pogovoru.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Vrednotenje učnega procesa pri predmetu gledališko ustvarjanje naj bo celostno, razvojno naravnano in usmerjeno v spremljanje dijakovega ustvarjalnega napredka, razumevanja kompleksnosti gledališkega procesa ter razvijanja ključnih kompetenc, kot so samostojen izraz, sodelovalno delo, kritično mišljenje in kulturna zavest.

Dijaki naj izkazujejo znanje in doseganje ciljev z različnimi metodami, ki so povezane z ustvarjalno, raziskovalno, interpretativno in refleksivno naravo predmeta. Vrednotenje ne temelji samo na končnem izdelku, temveč na postopnem napredku, samostojnosti, sodelovanju, izvirnosti in poglobljenem razumevanju. Dijaki znanje izkazujejo s pripravo in izvedbo pogovora z gledališkim ustvarjalcem.

Učitelj sproti spremlja napredek, spodbuja refleksijo ter vrednoti tako posameznike kot skupino. Spodbuja tudi medvrstniško vrednotenje. Ključno je, da ocenjevanje vključuje formativne pristope ter upošteva ustvarjalnost, sodelovanje, napredek in razumevanje ustvarjalnega procesa.

OGLEDI UPRIZORITEV

CILJI

Dijak:

O: se z raziskovanjem in branjem gledaliških publikacij ter spletnih vsebin pripravlja na ogled gledališke predstave ali gledališkega dogodka;

SC (4.1.1.1)

O: spozna osnove gledališkega bontona in se vzgaja v pozornega, razumevajočega, kreativnega in kritičnega gledalca z razvitim občutkom za moralna vprašanja ter sposobnostjo, da o njih razmišlja skupaj z drugimi;

SC (1.2.2.2)

O: si ogleda predstavo, jo čustveno in razumsko doživlja ter vrednoti;

I: se po predstavi aktivno vključuje v pogovor in jo analizira ter reflektira videno, ob tem zaznava in prepoznava lastno doživljanje.

SC (3.1.1.1)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

- » na podlagi analize vsebin gledaliških publikacij **pozna osnovne značilnosti predstave, ki si jo bo ogledal;**
- » **se v gledališču vede kulturno, spoštljivo in v skladu z gledališkim bontonom;**
- » v ogledani predstavi **prepozna, pojasni** in kritično oceni **ključne uprizoritvene elemente gledališke predstave** (npr. režijo, igro, scenografijo, koreografijo, kostumografijo ...) ter pojasni njihovo vlogo in pomen pri ustvarjanju celovite gledališke izkušnje;
- » *v pogovoru po predstavi zna izraziti svoje mnenje in opisati svoje doživljanje ter dožemanje uprizoritve.*

TERMINI

- gledališki bonton

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Z ogledom predstave dijak spozna, kako gledališče združuje različne umetniške discipline in postane prostor za raziskovanje človeških zgodb, idej ter čustev. Tema spodbuja k poglobljenemu opazovanju in analizi različnih gledaliških elementov in sistemov, kot so režija, dramaturgija, igra, koreografija, scenografija, kostumografija, oblikovanje svetlobe in zvočne podobe, ter njihove medsebojne povezanosti. Dijak se nauči, kako vsak od teh elementov prispeva k celostni izkušnji predstave in kako skupaj tvorijo celovit umetniški izraz. Poleg tega se

seznani z osnovami gledališkega bontona, kar vključuje primerno vedenje v gledališki ustanovi (gledališki bonton), kot so spoštovanje tišine, zbranost in pozornost do umetniškega dela. Ob tem dijak razvija občutek odgovornosti do kulturnih prostorov in spoštovanja umetniških izrazov. Z ogledom predstave in analizo pridobi dragocena znanja, ki mu omogočajo boljše razumevanje in intenzivnejše doživljanje umetnosti, hkrati pa izboljša svoje sposobnosti za kritično mišljenje in estetsko doživljanje.

Pred ogledom je smiselno načrtovati obravnavo prihajajoče uprizoritve – predstaviti ustvarjalce, besedilo in druge pomembne elemente uprizoritve. Po ogledu del pouka namenimo refleksiji. Dijak v razpravi s sošolci predstavi svoje vrednotenje, doživljanje in analizo uprizoritve.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Vrednotenje učnega procesa pri predmetu gledališko ustvarjanje naj bo celostno, razvojno naravnano in usmerjeno v spremljanje dijakovega ustvarjalnega napredka, razumevanja kompleksnosti gledališkega procesa ter razvijanja ključnih kompetenc, kot so samostojen izraz, sodelovalno delo, kritično mišljenje in kulturna zavest.

Dijaki naj izkazujejo znanje in doseganje ciljev z različnimi metodami, ki so povezane z ustvarjalno, raziskovalno, interpretativno in refleksivno naravo predmeta. Vrednotenje ne temelji samo na končnem izdelku, temveč na postopnem napredku, samostojnosti, sodelovanju, izvirnosti in poglobljenem razumevanju. Dijaki znanje izkazujejo s podajanjem refleksije.

Učitelj sproti spremlja napredek, spodbuja refleksijo ter vrednoti tako posameznike kot skupino. Spodbuja tudi medvrstniško vrednotenje. Ključno je, da ocenjevanje vključuje formativne pristope ter upošteva ustvarjalnost, sodelovanje, napredek in razumevanje ustvarjalnega procesa.

REFLEKSIJA IN GLEDALIŠKA KRITIKA

CILJI

Dijak:

O: ob ogledu predstave spozna razliko med objektivnim opažanjem in subjektivnim doživljanjem umetnine. Ob tem intuitivno ali zavestno vzpostavlja odnos do kulture, umetniške izkušnje in ustvarjalnih procesov;

SC (1.3.1.1)

O: po ogledu predstave analizira videno in pripravi refleksijo ali gledališko kritiko, pri čemer se izraža z ustrezno terminologijo.

SC (1.1.2.2)

STANDARDI ZNANJA

Dijak:

» predstavi ključna gledališka izrazila oz. ključne uprizoritvene elemente gledališke predstave;

» opiše svoje doživljanje predstave in pojasni, kateri njeni elementi so to doživljanje izzvali;

» ovrednoti uprizoritev, ki si jo je ogledal;

» pripravi ustno refleksijo ali gledališko kritiko ter ob tem pojasni in utemelji svoja opažanja ter vrednotenje;

» zapiše refleksijo ali gledališko kritiko, pojasni in utemelji svoja opažanja ter vrednotenje.

TERMINI

◦ gledališka refleksija ◦ gledališka kritika ◦ argumentacija ◦ subjektivno doživljanje ◦ ovrednotenje
◦ objektivni opis

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA SKUPINO CILJEV

Pri učenju o kritiki dijaki spoznavajo tri zaznavno-miselne prvine, ki sestavljajo kritiko:

» objektivni opis: zajema vse tisto, kar je dejansko prisotno v umetnini – to, kar vidijo in slišijo, in je torej dejstvo;

» čustveno-doživetveni del: dijak opiše, kako se počuti ob stiku z umetnino, kakšne občutke, misli ali reakcije sproži v njem;

» racionalno-analitični del: dijak analizira in vrednoti kombinacijo obeh prejšnjih prvin, torej kako subjektivno doživljanje umetnine povezuje z objektivnim opisom in na tej podlagi oblikuje svojo presojo.

Z učenjem vrednotenja umetniških del dijaki razvijajo sposobnost zagovarjanja svojih stališč, kar počnejo z argumenti. Pomemben del tega procesa je zavedanje, da lahko isto umetniško delo povzroči različna (včasih celo nasprotujoča so) vrednotenja, odvisno od kulturnih, osebnih in socialnih dejavnikov, ki vplivajo na posameznikovo percepcijo. Kritika tako postane prostor za izmenjavo mnenj, pri čemer se dijaki naučijo, da umetnost ne ponuja enoznačnih odgovorov, temveč bogat spekter interpretacij in izkušenj.

Razumevanje različnih umetniških elementov

Dijaki morajo najprej razumeti ključne sestavine umetniške predstave (režija, igra, dramaturgija, scenografija, kostumografija, glasba, koreografija, estetika). Pojasnite, da vsak od teh elementov prispeva k celoviti izkušnji gledališke predstave in da mora kritik opazovati in analizirati, kako se medsebojno povezujejo.

Razlikovanje med objektivnim in subjektivnim v kritiki

Kritika mora temeljiti na objektivnem opisu umetniškega dela, obenem pa mora vključevati tudi subjektivne reakcije in občutke. Dijaki se morajo naučiti ločiti ti dve komponenti in razumeti, kako se med seboj dopolnjujeta pri ustvarjanju uravnotežene kritike. Pogosto imajo težave s tem, da si ne upajo povedati svojega mnenja in ga zagovarjati. Raje ostajajo pri splošnem: »Všeč mi je.« ali »Ni mi všeč.« Pri tem težko povejo, kaj točno jim je všeč in zakaj. V pripravah na pisanje kritike jih velja spodbujati v to smer.

Vrednotenje umetniškega dela na podlagi argumentov

Kritika ni samo subjektivno mnenje, temveč zahteva racionalno analizo in argumentiranje. Dijaki se morajo naučiti, kako uporabiti konkretne primere iz umetniškega dela, da podprejo svoje trditve, in kako logično povezati svoja čustvena doživetja z objektivnim opazovanjem.

Sprejemanje različnih interpretacij

Umetniško delo lahko izzove različna mnenja in interpretacije. Dijaki se morajo naučiti, da ni ene »prave« kritike, temveč da lahko isto delo privede do več različnih, celo nasprotujočih si vrednotenj. To spodbuja spoštovanje različnih mnenj in razvijanje odprtosti za različne interpretacije.

Razvijanje kritičnega mišljenja

Kritika zahteva sposobnost analize in vrednotenja. Dijaki bodo razvili svoje kritično mišljenje, saj se bodo morali spraševati o tem, kaj je avtor želel sporočiti, kako so bili umetniški elementi izvedeni, ali so dosegli želeni učinek in kako so te komponente povezane v celoto.

Pomen jezika in sloga v kritiki

Pojasnite, da mora biti jezik kritike jasen, natančen in primeren za občinstvo. Dijaki se bodo učili, kako izbrati prave besede in slog za izražanje svojih mnenj, ki bodo natančno in učinkovito prenesli njihovo razumevanje in občutke glede umetniškega dela.

Praktične naloge in primeri

Dijakom dajte naloge, v katerih bodo morali napisati svojo kritiko gledališke predstave. Pred tem lahko analizirajo že obstoječe kritike, preučijo različne pristope in se naučijo, kako oblikovati svoje mnenje. Prav tako je koristno, da se v razredu pogovarjajo o različnih kritikah in si izmenjujejo mnenja, da se naučijo sprejemati konstruktivno kritiko in razvijajo svoje analitične spretnosti.

Argument

Argument je trditev ali izjava, ki je podprta z razlogi, dokazi ali primeri in je namenjena prepričevanju ali izkazovanju resničnosti nečesa. Gre za logično utemeljitev mnenja ali stališča. V kontekstu kritike ali razprave so argumenti temelj za podporo mnenju, da se predstavi in zagovarja določen pogled ali zaključek.

Na primer v umetniški kritiki bi bil argument lahko trditev, da je igralčeva igra v predstavi izjemna, podprta z dokazom, da je igralec uspel prenesti globoka čustva s svojo telesno izraznostjo in glasom, kar je očitno vplivalo na občinstvo.

Običajno so argumenti sestavljeni iz:

1. **trditve** – kaj želiš dokazati (npr. »Igra je odlična.«);
2. **pojasnila** – zakaj to trditev podpiraš (npr. »Igralec je uspel prikazati zapleteno čustveno stanje junaka.«);
3. **dokazi ali primeri** – konkretni primeri, ki potrjujejo trditev (npr. »V prizoru, ko je junak izgubil ljubljeno osebo, je igralec izkazal intenzivno žalost z gestikulacijo in intonacijo glasu.«).

Dijak mora spoznati argument, da lahko razvitje smiselno in prepričljivo razpravo.

Priporočljivo je, da profesor načrtuje predavanje teme, preden si dijaki ogledajo predstavo, da že imajo izkušnjo pisanja kritike, preden si ogledajo uprizoritev. Nato je smiselno, da se dijaki čim prej po ogledu predstave prelevijo v »kritika«. Če si v šolskem letu dijaki niso ogledali niti ene skupne uprizoritve, je alternativa za pisno nalogo lahko tudi ogled uprizoritve po video posnetku.

Pred pisanjem kritike je priporočljiva izvedba vaj iz kreativnega pisanja, ki spodbujajo razlikovanje v objektivnem opisu predmeta in subjektivnem odzivu (doživetju). Vaja, ki se je pokazala kot primerna, je naslednja: dijak si v učilnici izbere nek predmet in ga najprej natančno objektivno (tehnično) opiše – obliko, barvo, velikost, namen, posebnost ... Učitelj izbere nekaj dijakov, da opis preberejo na glas in ostali skušajo ugotoviti, kateri predmet predstavlja. Nato pa ta isti predmet opišejo subjektivno, in sicer najprej pomislijo na neko pomembno osebo (ne povejo, kdo to je – v zapisu uporabljajo samo zaimke »on« ali »ona«), nato pa opišejo podobnost med tem predmetom in osebo. V smislu: »Tako kot on, je predmet trd in hladen na dotik, a so v njem skrite tople barve ...« Nato preberejo tudi to in so pozorni na razliko v obeh zapisih istega predmeta. Najprej so stvar opisali objektivno, nato pa subjektivno. Nato dodamo nalogo za tretji zapis, v katerem zapišejo, kaj od tega (tu se osredotočijo na osebo, ki so jo je prej opisali subjektivno) ima rad in česa ne ter pojasnijo »zakaj«. Vsi ti trije pogledi na predmet so potrebni pri kritiki gledališkega dela.

PRIPOROČENI NAČINI IZKAZOVANJA ZNANJA

Vrednotenje učnega procesa pri predmetu gledališko ustvarjanje naj bo celostno, razvojno naravnano in usmerjeno v spremljanje dijakovega ustvarjalnega napredka, razumevanja kompleksnosti gledališkega procesa ter razvijanja ključnih kompetenc, kot so samostojen izraz, sodelovalno delo, kritično mišljenje in kulturna zavest. Osrednji poudarek je na procesnem vrednotenju, ki vključuje večdimenzionalni vpogled v učenčovo delo skozi različne faze ustvarjalnega procesa – od raziskovanja ideje do končne izvedbe in refleksije.

Dijaki naj izkazujejo znanje in doseganje ciljev z različnimi metodami, ki so povezane z ustvarjalno, raziskovalno, interpretativno in refleksivno naravo predmeta. Vrednotenje ne temelji samo na končnem izdelku, temveč na postopnem napredku, samostojnosti, sodelovanju, izvirnosti in poglobljenem razumevanju. Dijaki znanje izkazujejo s pisanjem refleksije in gledališke kritike.

Učitelj sproti spremlja napredek, spodbuja refleksijo ter vrednoti tako posameznike kot skupino. Spodbuja tudi medvrstniško vrednotenje. Ključno je, da ocenjevanje vključuje formativne in sumativne pristope ter upošteva ustvarjalnost, sodelovanje, napredek in razumevanje ustvarjalnega procesa.

VIRI IN LITERATURA PO POGLAVJIH

OPREDELITEV PREDMETA

Arhar, N., Dobovšek, Z., Gombač B., Grabnar, T., Jenko, S., Peštaj, M., Ratej, I., Redjko, M., Selimović, R. A., Vevar, Š., Šinigoj, Š., Šorli, M. (ur.). (2021). *Gledališče pod drobnogledom*. SLOGI.

Aristotel. (1982). *Poetika*. Cankarjeva založba.

Artaud, A. (1994). *Gledališče in njegov dvojnik*. MGL.

Bren Cerkenik, V. (2019). *Why don't we do it in the road*. KUD Ljud.

Brook, P. (1997). *Prazen prostor*. Knjižnica MGL.

Carlson, M. (1992). *Teorija gledališča I., II., III.* MGL.

Craig, G. E. (1995). *O gledališki umetnosti*. MGL.

Čehov, M. A. (1999). *Igralska umetnost*. MGL.

Dhomme, S. (1969). *Moderno gledališče v zadnjih sto letih*. DZS.

Fisher-Lichte, E. (2008). *Estetika performativnega*. Študentska založba.

Freytag, G. (1976). *Tehnika drame*. MGL.

Gippius, S. V. (1980). *Gimnastika čutil*. MGL.

Hočevlar, M. (2020). *Prostori igre*. MGL.

Korun, M. (1997). *Režiser in Cankar*. Knjižnica MGL.

Kralj, L. (1998). *Teorija drame*. Zbirka Literarni leksikon 44. DZS.

Lehmann, H. T. (2003). *Postdramsko gledališče*. Maska.

Lukan, B. (1996). *Gledališki pojmovnik za mlade*. Aristej.

Lukan, B. (2000, 2003, 2005, 2011). *Iščemo gledališče: delovni zvezek za izbirni predmet gledališki klub za 7., 8. in 9. razred devetletne osnovne šole*. Aristej.

Lukan, B. (2006). Slovenska (praktična) dramaturgija in slovenska dramatika. V *Primerjalna književnost*, 29(2), 141–162.

- Lukan, B. (2023). *Tretja predstava: eseji o drami, gledališču, plesu in drugih abstrakcijah*. MGL.
- Micheli Sušec, B., Podbevšek Karer Žagar, M. ur. (2007). *Gledališki terminološki slovar*. ZRC ZASU.
- Michieli Sušec B., Lukan, B., Šorli, M. (2010). *Dinamika sprememb v slovenskem gledališču 20. stoletja*. MASKA.
- Močnik-Skušek, Z. (1980). *Gledališče kot oblika spektakelske funkcije*. DDU Univerzum.
- Orel, B. (2023). *Prekinitve s tradicijo v slovenskih uprizoritvenih umetnostih 1966–2006*. Založba Univerze v Ljubljani.
- Pavis, P. (1997). *Gledališki slovar*. MGL.
- Pavis, P. (2012). *Sodobna režija*. MGL.
- Pogorevc, P., Toporišič, T. (ur). (2008, 2021). *Drama, tekst, pisava 1 in 2*. Knjižnica MGL.
- Poniž, D. (2008). *Uvod v teorijo dramskih zvrsti*. Založba Sophia.
- Slapšak, S. (2011). *Mikra Theatrika*. MGL.
- Spolin, V. (1980). *Improvizacijske vaje*. MGL.
- Stanislavski, K. S. (1977, 1982). *Sistem 1. Sistem 2. Sistem 3*. MGL.
- Szondi, P. (2000). *Teorija sodobne drame 1880–1950*. MGL.
- Štromar Gal, M., Geč, G. (2013). *Črkolandija. Pravljica, dramsko besedilo in gledališki priročnik*. JSKD.
- Toporišič, T. (2004). *Med zapeljevanjem in sumničavostjo: razmerje med tekstom in uprizoritvijo v slovenskem gledališču druge polovice 20. stoletja*. Maska.
- Toporišič, T. (2021). *Nevarna razmerja dramatike in gledališča XX. in XXI. stoletja*. Znanstvena založba Filozofske fakultete.
- Toporišič, T. (2023). *Dramske pisave stoletja*. LUD literatura.
- Turner C., Behrndt, K. S. (2011). *Dramaturgija in predstava*. MGL.
- Ubersfeld, A. (2002). *Brati gledališče*. MGL.
- Udovič Medved, V. (2000). *Igra videza*. Rokus.
- Udovič Medved, V., Valič, A., Radmelič, N. (1999). *Na šolskem odru*. Rokus.

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Didaktična gradiva:

Benjamin, W. (1998). Umetnina v času, ko jo je mogoče tehnično reproducirati. V *Izbrani spisi*. Studia humanitatis, XI. letnik, Zavod za založniško dejavnost, 145–176.

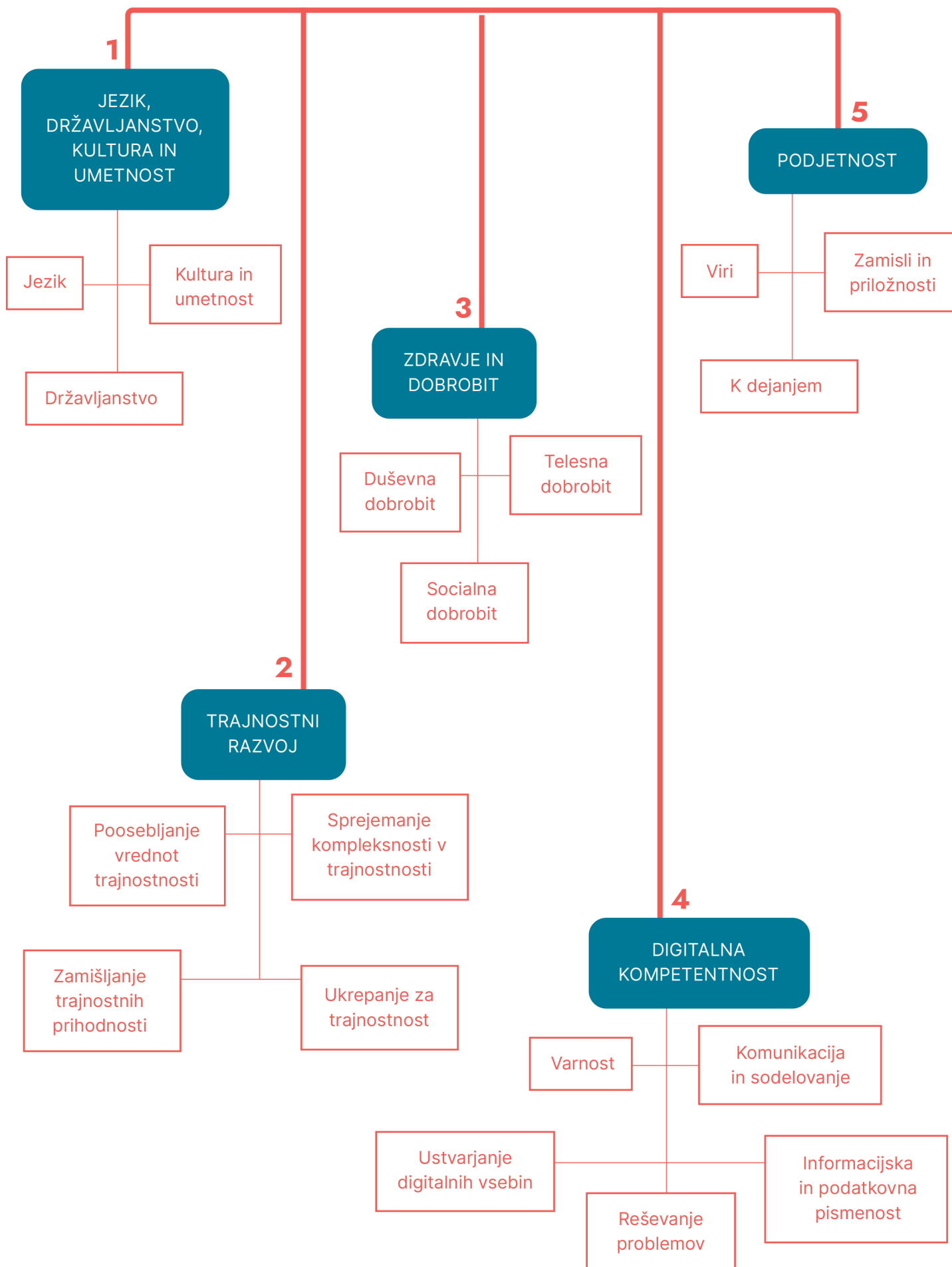
- Berghaus, G. (2005). *Avant-garde performance: live events and electronic technologies*. Haundmills, Basingstoke. 48–78, 236–258.
- Copeland, R. (1996). Prisotnost posredovanja. V *Prisotnost, predstavljanje, teatralnost*. Maska. 104–121.
- Cvejić, B., Vujanović A. (2005): *Odprto delo – ali ima danes pravico do teorije?* Maska, XX, 5–6. 5–12.
- Deleuze, G. (1990/2002). Družba nadzora. V *Filozofski vestnik 1990/2002*, XXIII, 3. 167–177.
- Umberto, E. (2008). *The Poetics of the Open Work*. V Bishop, C. (ur.): *Participation*. Whitechapel. 20–40.
- Fischer - Lichte, Erika: "Avant-garde and Postmodernism: Theatre between Cultural Crisis and Cultural Change." V: Erika Fischer - Lichte: *The Show and the Gaze of Theatre. A European Perspective*. Iowa City: University of Iowa Press, 1997. 262 – 274.
- Fischer - Lichte, Erika: *Estetika performativnega*. Ljubljana: Študentska založba, 2008.
- Foucault, Michel: »Kaj je avtor?«, »Oko oblasti«. V: Michel Foucault, *Vednost – oblast – subjekt*. Ljubljana: Krtina, 2008. 39–60. 151–172.
- Fischer-Lichte, Erika. "Intercultural Aspects in Postmodern Theatre. The Japanese Version of Chekhov's Three Sisters." V: Fischer-Lichte, Erika. *The Show and the Gaze of Theatre: a European Perspective*. University of Iowa Press, 1997. 158–168.
- Monroe, Alexei. "(Trans)nacionala – nacionalna dinamika v NSK.", "Plakatna afera."
- V: Monroe, Alexei. *Pluralni monolit*. Ljubljana: Maska, 2003. 149–190, 343–350.
- Wilson, Robert: the civil wars and after, by Laurence Shyer [The following interview was originally printed in Theater, Summer/Fall 1985, volume 16: Issue 3, page 72.]
- Milohnič, Aldo: *Teorije sodobnega gledališča in performansa*, Ljubljana, Maska, 2009.
- Toporišič, Tomaž: *Medmedijsko in medkulturno nomadstvo*, Ljubljana, Založba UL, 2018. Poglavja na straneh 13-39 in 175-186.

PRILOGE

KLJUČNI CILJI PO PODROČJIH SKUPNIH CILJEV

1 /// JEZIK, DRŽAVLJANSTVO, KULTURA IN UMETNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

1.1 JEZIK

1.1.1 Strokovna besedila	1.1.1.1 Pri posameznih predmetih razvija zmožnost izražanja v različnih besedilnih vrstah (referat, plakat, povzetek, opis, pogovor itd.).
1.1.2 Strokovni jezik	1.1.2.1 Se zaveda, da je učenje vsebine posameznega predmeta hkrati tudi spoznavanje njegove strokovne terminologije; torej učenje jezika na ravni poimenovanj za posamezne pojme in na ravni logičnih povezav. 1.1.2.2 Se izraža z ustrezno terminologijo predmeta in skrbi za ustrezno govorno ter pisno raven svojega strokovnega jezika.
1.1.3 Univerzalni opis jezika kot sistema	(pri vseh predmetih:) 1.1.3.1 Se zaveda podobnosti ter razlik med jeziki in je na to pozoren tudi pri uporabi gradiv v tujih jezikih, pri uporabi prevajalnikov, velikih jezikovnih modelov, avtomatsko prevedenih spletnih strani itd. (pri vseh jezikovnih predmetih:) 1.1.3.2 Se zaveda, da različne jezike lahko opisujemo na podoben način; pri pouku tujih jezikov zato uporablja znanje, pridobljeno pri pouku učnega jezika, in obratno: zna primerjati jezike, ki se jih uči, in razpozna podobnosti ter razlike med njimi.
1.1.4 Razumevanje pomena branja	1.1.4.1 Pri vseh predmetih redno bere, izbira raznolika bralna gradiva, jih razume, poglobljeno analizira in kritično vrednoti.
1.1.5 Jezik in nenasilna komunikacija	1.1.5.1 Razvija lastne sporazumevalne zmožnosti skozi nenasilno komunikacijo.

1.2 DRŽAVLJANSTVO

1.2.1 Poznavanje in privzemanje človekovih pravic ter dolžnosti kot temeljnih vrednot in osnov državljanske etike	1.2.1.1 Pozna, razume in sprejema človekove pravice kot skupni evropski in ustavno določeni okvir skupnih vrednot ter etike. 1.2.1.2 Razume, da so človekove pravice univerzalne in nepogojene, da uveljavljajo vrednote svobode in enakosti. 1.2.1.3 Razume in sprejema, da je obstoj pravic pogojen s spoštovanjem individualne dolžnosti do enake pravice drugega. 1.2.1.4 Razume in sprejema, da je dolžnost do enake pravice drugega dolžnost zaradi dolžnosti (ne le pravica zaradi individualnega interesa). 1.2.1.5 Razume in sprejema človekove pravice in dolžnosti kot osnovno, vsem državljanom skupno etiko (moralo), ki uveljavlja vrednote spoštovanja človekovega dostojanstva, pravičnosti, resnice, zakona, lastnine, nediskriminacije in strpnosti.
1.2.2 Etična refleksija	1.2.2.1 Spozna, da obstajajo moralna vprašanja, pri katerih ni vnaprej danih od vseh sprejetih odgovorov. 1.2.2.2 Razvija občutljivost za moralna vprašanja ter sposobnost, da o njih razmišlja skupaj z drugimi.
1.2.3 Sodelovanje z drugimi v skupnosti in za skupnost	1.2.3.1 Z namenom uresničevanja skupnega dobrega sodeluje z drugimi ter podaja in uresničuje predloge, ki kakovostno spreminjajo skupnosti. 1.2.3.2 Prek lastnega delovanja ozavešča pomen skrbi za demokratično skupnost ter krepi zavedanje o pomenu pripadnosti skupnosti za lastnodobrobit in dobrobit drugih.
1.2.4 Aktivno državljanstvo in politična angažiranost	1.2.4.1 Ob zavedanju pozitivnega pomena politike kot skupnega reševanja izzivov in skrbi za dobrobit vseh, pa tudi iskanja kompromisov in preseganja konfliktov, pozna raznolike oblike demokratičnega političnega angažiranja in se vključuje v politične procese, ki vplivajo na življenja ljudi.
1.2.5 Znanje za kritično mišljenje, za aktivno državljansko držo	1.2.5.1 Uporabi znanja vsakega predmetnega področja za kritično in aktivno državljansko držo.

1.3 KULTURA IN UMETNOST

1.3.1 Sprejemanje, doživljanje in vrednotenje kulture in umetnosti	1.3.1.1 Intuitivno ali zavestno (individualno in v skupini) vzpostavlja odnos do kulture, umetnosti, umetniške izkušnje in procesov ustvarjanja ter ob tem prepozna lastna doživetja in se vživlja v izkušnjo drugega itd.).
1.3.2 Raziskovanje in spoznavanje kulture ter umetnosti	1.3.2.1 Raziskuje in spozna kulturo, umetnost, umetniške zvrsti ter njihova izrazna sredstva v zgodovinskem in kulturnem kontekstu.
1.3.3 Izražanje v umetnosti in z umetnostjo	1.3.3.1 Je radoveden in raziskuje materiale in umetniške jezike, se z njimi izraža, razvija domišljijo ter pogloblja in širi znanje tudi na neumetniških področjih.
1.3.4 Uživanje v ustvarjalnem procesu ter dosežkih kulture in umetnosti	1.3.4.1 Uživa v ustvarjalnosti, se veseli lastnih dosežkov in dosežkov drugih. 1.3.4.2 V varnem, odprtem in spodbudnem učnem okolju svobodno izraža želje in udejanja ustvarjalne ideje.
1.3.5 Živi kulturo in umetnost	1.3.5.1 Živi kulturo in umetnost kot vrednoto v domačem in šolskem okolju ter prispeva k razvoju šole kot kulturnega središča in njenemu povezovanju s kulturnim in z družbenim okoljem.

2 /// TRAJNOSTNI RAZVOJ

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

2.1 POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

2.1.1 Vrednotenje trajnostnosti	2.1.1.1 Kritično oceni povezanost lastnih vrednot in vrednot družbe s trajnostnostjo glede na svoje trenutne zmožnosti ter družbeni položaj.
2.1.2 Podpiranje pravičnosti	2.1.2.1 Pri svojem delovanju upošteva etična načela pravičnosti, enakopravnosti ter sočutja.
2.1.3 Promoviranje narave	2.1.3.1 Odgovoren odnos do naravnih sistemov gradi na razumevanju njihove kompleksnosti in razmerij med naravnimi ter družbenimi sistemi.

2.2 SPREJEMANJE KOMPLEKSNOSTI V TRAJNOSTNOSTI

2.2.1 Sistemsko mišljenje	2.2.1.1 K izbranemu problemu pristopa celostno, pri čemer upošteva povezanost okoljskega, gospodarskega in družbenega vidika. 2.2.1.2 Presoja kratkoročne in dolgoročne vplive delovanja posameznika in družbenih skupin v družbi, družbe na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.2.2 Kritično mišljenje	2.2.2.1 Kritično presoja informacije, poglede in potrebe o trajnostnem razvoju z vidika naravnega okolja, živih bitij in družbe, pri čemer upošteva različne poglede, pogoje z osebnim, socialnim in kulturnim ozadjem.
2.2.3 Formuliranje problema	2.2.3.1 Pri opredelitvi problema upošteva značilnosti problema – (ne)jasnost, (ne)opredeljenost, (ne)določljivost problema – in lastnosti reševanja – (ne)definirane, (ne)sistemske rešitve – ter vpletenost deležnikov.

2.3 ZAMIŠLJANJE TRAJNOSTNIH PRIHODNOSTI

2.3.1 Pismenost za prihodnost	2.3.1.1 Na podlagi znanja, znanstvenih dognanj in vrednot trajnostnosti razume ter vrednoti možne, verjetne in želene trajnostne prihodnosti (scenarije). 2.3.1.2 Presoja dejanja, ki so potrebna za doseganje želene trajnostne prihodnosti.
2.3.2 Prilagodljivost	2.3.2.1 V prizadevanju za trajnostno prihodnost tvega in se kljub negotovostim prilagaja ter sprejema trajnostne odločitve za svoja dejanja.
2.3.3 Raziskovalno mišljenje	2.3.3.1 Pri načrtovanju in reševanju kompleksnih problemov/-atik trajnostnosti uporablja in povezuje znanja in metode različnih znanstvenih disciplin ter predlaga ustvarjalne in inovativne ideje in rešitve.

2.4 UKREPANJE ZA TRAJNOSTNOST

2.4.1 Politična angažiranost	2.4.1.1 Ob upoštevanju demokratičnih načel kritično vrednoti politike z vidika trajnostnosti ter sodeluje pri oblikovanju trajnostnih politik in prakse na lokalni, regionalni, nacionalni ter globalni ravni.
2.4.2 Kolektivno ukrepanje	2.4.2.1 Pri prizadevanju in ukrepanju za trajnostnost upošteva demokratična načela in aktivno ter angažirano (konstruktivno) sodeluje z drugimi.
2.4.3 Individualna iniciativa	2.4.3.1 Se zaveda lastnega potenciala in odgovornosti za trajnostno delovanje in ukrepanje na individualni, kolektivni ter politični ravni.

3.1 DUŠEVNA DOBROBIT

3.1.1 Samozavedanje	3.1.1.1 Zaznava in prepoznavna lastno doživljanje (telesne občutke, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) ter lastno vedenje. 3.1.1.2 Skozi izkušnje razume povezanost različnih vidikov lastnega doživljanja (telesni občutki, čustva, misli, vrednote, potrebe, želje) v specifičnih situacijah (npr. ob doživljanju uspeha in neuspeha v učnih in socialnih situacijah).
3.1.2 Samouravnavanje	3.1.2.1 Uravnava lastno doživljanje in vedenje (npr. v stresnih učnih in socialnih situacijah). 3.1.2.2 Razvija samozaupanje in samospoštovanje. 3.1.2.3 Se učinkovito spoprijema z negotovostjo in kompleksnostjo. 3.1.2.4 Učinkovito upravlja, organizira čas učenja in prosti čas.
3.1.3 Postavljanje ciljev	3.1.3.1 Prepoznavna lastne interese, lastnosti, močna in šibka področja ter v skladu z njimi načrtuje kratkoročne in dolgoročne cilje (vezane na duševno, telesno, socialno in učno področje). 3.1.3.2 Spremlja doseganje in spreminjanje načrtovanih ciljev. 3.1.3.3 Razvija zavzetost in vztrajnost ter krepi zmožnosti odložitve nagrade.
3.1.4 Prožen način razmišljanja	3.1.4.1 Razvija osebno prožnost, razvojno miselno naravnost, radovednost, optimizem in ustvarjalnost. 3.1.4.2 Učinkovito se spoprijema s problemskimi situacijami, ki zahtevajo proaktivno miselno naravnost.
3.1.5 Odgovornost in avtonomija	3.1.5.1 Krepi odgovornost, avtonomijo in skrbi za osebno integriteto.

3.2 TELESNA DOBROBIT

3.2.1 Gibanje in sedenje	3.2.1.1 Razume pomen vsakodnevnega gibanja za zdravje in dobro počutje. 3.2.1.2 Razvija pozitiven odnos do gibanja. 3.2.1.3 Vključuje se v različne gibalne dejavnosti, tudi tiste, ki razbremenijo naporen vsakdan. 3.2.1.4 Razume škodljivosti dolgotrajnega sedenja, razvija navade za prekinitev in zmanjšanje sedenja.
3.2.2 Prehrana in prehranjevanje	3.2.2.1 Razume pomen uravnotežene prehrane. 3.2.2.2 Razvija navade zdravega prehranjevanja. 3.2.2.3 Oblikuje pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja.
3.2.3 Sprostitev in počitek	3.2.3.1 Razume pomen počitka in sprostitve po miselnem ali telesnem naporu. 3.2.3.2 Spozna različne tehnike sproščanja in uporablja tiste, ki mu najbolj koristijo. 3.2.3.3 Razume pomen dobrih spalnih navad za učinkovito telesno in miselno delovanje ter ravnanje.
3.2.4 Varnost	3.2.4.1 Spozna različne zaščitne ukrepe za ohranjanje zdravja. 3.2.4.2 Ravna varno in odgovorno, pri čemer skrbi za ohranjanje zdravja sebe in drugih.
3.2.5 Preventiva pred različnimi oblikami zasvojenosti	3.2.5.1 Usvaja znanje o oblikah in stopnjah zasvojenosti ter o strategijah, kako se jim izogniti oz. jih preprečiti z zdravim življenjskim slogom.

3.3 SOCIALNA DOBROBIT

3.3.1 Socialno zavedanje in zavedanje raznolikosti	3.3.1.1 Ozavešča lastno doživljanje in vedenje v odnosih z drugimi. 3.3.1.2 Zaveda se in prepoznava raznolikosti v ožjem (oddelek, vrstniki, družina) in širšem okolju (šola, lokalna skupnost, družba).
3.3.2 Komunikacijske spretnosti	3.3.2.1 Razvija spretnosti aktivnega poslušanja, asertivne komunikacije, izražanja interesa in skrbi za druge.
3.3.3 Sodelovanje in reševanje konfliktov	3.3.3.1 Konstruktivno sodeluje v različnih vrstah odnosov na različnih področjih. 3.3.3.2 Krepi sodelovalne veščine, spretnosti vzpostavljanja in vzdrževanja kakovostnih odnosov v oddelku, družini, šoli, širši skupnosti, temelječih na spoštljivem in asertivnem komuniciranju ter enakopravnosti.
3.3.4 Empatija	3.3.4.1 Krepi zmožnosti razumevanja in prevzemanja perspektive drugega. 3.3.4.2 Prepoznavna meje med doživljanjem sebe in drugega. 3.3.4.3 Uravnava lastno vedenje v odnosih, upoštevajoč več perspektiv hkrati.
3.3.5 Prosocialno vedenje	3.3.5.1 Krepi prepoznavanje in zavedanje potrebe po nudenju pomoči drugim. 3.3.5.2 Prepoznavna lastne potrebe po pomoči in strategije iskanja pomoči. 3.3.5.3 Krepi družbeno odgovornost.

4 /// DIGITALNA KOMPETENTNOST

SKUPNI CILJI IN NJIHOVO UMEŠČANJE V UČNE NAČRTE TER KATALOGE ZNANJ

POVZETO PO PUBLIKACIJI WWW.ZRSS.SI/PDF/SKUPNI_CILJI.PDF

4.1 INFORMACIJSKA IN PODATKOVNA PISMENOST

4.1.1 Brskanje, iskanje in filtriranje podatkov, informacij ter digitalnih vsebin	4.1.1.1 Izraža informacijske potrebe, išče podatke, informacije in vsebine v digitalnih okoljih ter izboljšuje osebne strategije iskanja.
4.1.2 Vrednotenje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.2.1 Analizira, primerja in kritično vrednoti verodostojnost in zanesljivost podatkov, informacij in digitalnih vsebin.
4.1.3 Upravljanje podatkov, informacij in digitalnih vsebin	4.1.3.1 Podatke zbira, obdeluje, prikazuje in shranjuje na najustreznejša mesta (trdi disk, oblak, USB itd.), tako da jih zna kasneje tudi najti.

4.2 KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE

4.2.1 Interakcija z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.1.1 Sporazumeva se z uporabo različnih digitalnih tehnologij in razume ustrezna sredstva komunikacije v danih okoliščinah.
4.2.2 Deljenje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.2.1 Deli podatke, informacije in digitalne vsebine z drugimi z uporabo ustreznih digitalnih tehnologij. Deluje v vlogi posrednika in je seznanjen s praksami navajanja virov ter avtorstva.
4.2.3 Državljsko udejstvovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.3.1 Išče in uporablja portale za udejstvovanje v družbi. Poišče skupine, ki zastopajo njegove interese, s pomočjo katerih lahko aktivno daje predloge za spremembe.
4.2.4 Sodelovanje z uporabo digitalnih tehnologij	4.2.4.1 Z digitalnimi orodji soustvarja skupno vsebino in se zavzema za krepitev sodelovanja med člani.
4.2.5 Spletni bonton	4.2.5.1 Pri uporabi digitalnih tehnologij in omrežij prilagaja svoje vedenje pričakovanjem ter pravilom, ki veljajo v določeni skupini.
4.2.6 Upravljanje digitalne identitete	4.2.6.1 Ustvari eno ali več digitalnih identitet in z njimi upravlja, skrbi za varovanje lastnega ugleda ter za ravnanje s podatki, ki nastanejo z uporabo številnih digitalnih orodij in storitev v različnih digitalnih okoljih.

4.3 USTVARJANJE DIGITALNIH VSEBIN

4.3.1 Razvoj digitalnih vsebin	4.3.1.1 Ustvarja in ureja digitalne vsebine v različnih formatih.
4.3.2 Umeščanje in poustvarjanje digitalnih vsebin	4.3.2.1 Digitalne vsebine obogati z dodajanjem slik, glasbe, videoposnetkov, vizualnih efektov idr.
4.3.3 Avtorske pravice in licence	4.3.3.1 Pozna licence in avtorske pravice. Spoštuje pravice avtorjev in jih ustrezno citira.
4.3.4 Programiranje	4.3.4.1 Zna ustvariti algoritem za rešitev enostavnega problema. Zna odpraviti preproste napake v programu.

4.4 VARNOST

4.4.1 Varovanje naprav	4.4.1.1 Deluje samozaščitno; svoje naprave zaščiti z ustreznimi gesli, programsko opremo in varnim ravnanjem, jih ne pušča brez nadzora v javnih prostorih idr.
4.4.2 Varovanje osebnih podatkov in zasebnosti	4.4.2.1 Varuje osebne podatke in podatke drugih ter prepoznava zaupanja vredne ponudnike digitalnih storitev.
4.4.3 Varovanje zdravja in dobrobiti	4.4.3.1 Digitalno tehnologijo uporablja uravnoteženo, skrbi za dobro telesno in duševno dobrobit ter se izogiba negativnim vplivom digitalnih medijev.
4.4.4 Varovanje okolja	4.4.4.1 Zaveda se vplivov digitalnih tehnologij in njihove uporabe na okolje.

4.5 REŠEVANJE PROBLEMOV

4.5.1 Reševanje tehničnih težav	4.5.1.1 Prepozna tehnične težave pri delu z napravami ali digitalnimi okolji ter jih rešuje.
4.5.2 Prepoznavanje potreb in opredelitev tehnoloških odzivov	4.5.2.1 Prepoznava in ocenjuje potrebe, izbira ter uporablja digitalna orodja in jih prilagaja lastnim potrebam.
4.5.3 Ustvarjalna uporaba digitalne tehnologije	4.5.3.1 S pomočjo digitalne tehnologije ustvarja rešitve in novosti v postopkih ter izdelkih.
4.5.4 Prepoznavanje vrzeli v digitalnih kompetencah	4.5.4.1 Prepozna vrzeli v svojih digitalnih kompetencah, jih po potrebi izboljšuje in dopolnjuje ter pri tem podpira tudi druge.

5.1 ZAMISLI IN PRILOŽNOSTI

5.1.1 Odkrivanje priložnosti	5.1.1.1 Prepoznavava avtentične izzive kot priložnosti za ustvarjanje vrednost zase in za druge.
5.1.2 Ustvarjalnost in inovativnost	5.1.2.1 Pri reševanju izzivov na ustvarjalen način uporablja znanje in izkušnje za ustvarjanju boljših rešitev. 5.1.2.2 Pripravi nabor možnih rešitev izziva, pri čemer stremi k oblikovanju vrednosti za druge.
5.1.3 Vizija	5.1.3.1 Oblikuje vizijo prihodnosti, ki vključuje odgovore na vprašanja, kaj namerava početi v prihodnosti, kakšen želi postati in kakšno skupnost želi sooblikovati.
5.1.4 Vrednotenje zamisli	5.1.4.1 Vrednoti rešitve ob upoštevanju kriterijev po načelu ustvarjanja dobrobiti za druge in izbere ustrezno rešitev.
5.1.5 Etično in trajnostno razmišljanje	5.1.5.1 Prepozna in ovrednoti vpliv svojih odločitev ter ravnanj na skupnost in okolje.

5.2 VIRI

5.2.1 Samozavedanje in samoučinkovitost	5.2.1.1 Prepozna svoje želje, močna in šibka področja ter zaupa, da lahko pozitivno vpliva na ljudi in situacije.
5.2.2 Motiviranost in vztrajnost	5.2.2.1 Je pozitivno naravnani, samozavesten in osredotočen na proces reševanja izziva. 5.2.2.2 Vztraja pri opravljanju kompleksnejših nalog.
5.2.3 Vključevanje virov	5.2.3.1 Pridobi podatke in sredstva (materialna, nematerialna in digitalna), potrebne za prehod od zamisli k dejanjem, s katerimi odgovorno in učinkovito upravlja, pri čemer upošteva učinkovito izrabo lastnega časa in finančnih sredstev.
5.2.4 Vključevanje človeških virov	5.2.4.1 Spodbuja in motivira druge pri reševanju skupnih nalog. 5.2.4.2 Poišče ustrezno pomoč posameznika (npr. vrstnika, učitelja, strokovnjak itd.) ali strokovne skupnosti. 5.2.4.3 Razvije spretnosti za učinkovito komunikacijo, pogajanje, vodenje, ki so potrebne za doseganje rezultatov.
5.2.5 Finančna pismenost	5.2.5.1 V različnih življenjskih situacijah prepozna in rešuje finančne izzive (viri finančnih sredstev, skrb za denar, poslovanje npr. z banko, zavarovalnico ter drugimi finančnimi institucijami, ocena potrebnih sredstev, tveganj in odločitev o zadolževanju ter naložbi, varčevanju). 5.2.5.2 Sprejema odgovorne finančne odločitve za doseganje blaginje (osebne in za skupnost). 5.2.5.3 Pridobiva ustrezno znanje na področju finančne pismenosti za kakovostno vsakdanje in poklicno življenje.

5.3 K DEJANJEM

5.3.1 Prevzemanje pobude	5.3.1.1 Spodbuja in sodeluje pri reševanju izzivov, pri čemer prevzema individualno in skupinsko odgovornost.
5.3.2 Načrtovanje in upravljanje	5.3.2.1 V procesu reševanja problemov si zastavlja kratkoročne, srednjeročne in dolgoročne cilje, opredeli prednostne naloge in pripravi načrt. 5.3.2.2 Prilagaja se nepredvidenim spremembam.
5.3.3 Obvladovanje negotovosti, dvoumnosti in tveganja	5.3.3.1 Na nepredvidene situacije se odziva s pozitivno naravnanoostjo in ciljem, da jih uspešno razreši. 5.3.3.2 Pri odločitvah primerja in analizira različne informacije, da zmanjša negotovost, dvoumnost in tveganja.
5.3.4 Sodelovanje	5.3.4.1 Sodeluje z različnimi posamezniki ali skupinami. 5.3.4.2 Morebitne spore rešuje na konstruktiven način in po potrebi sklepa kompromise.
5.3.5 Izkusveno učenje	5.3.5.1 Z reševanjem izzivov pridobiva nove izkušnje in jih upošteva pri sprejemanju nadaljnjih odločitev. 5.3.5.2 Presoja uspešnost doseganja zastavljenih ciljev in pri tem prepozna priložnosti za nadaljnje učenje. 5.3.5.3 Prepozna priložnosti za aktivno uporabo pridobljenega znanja v novih situacijah. 5.3.5.4 Povratne informacije uporabi za nadaljnji razvoj podjetnostne kompetence.